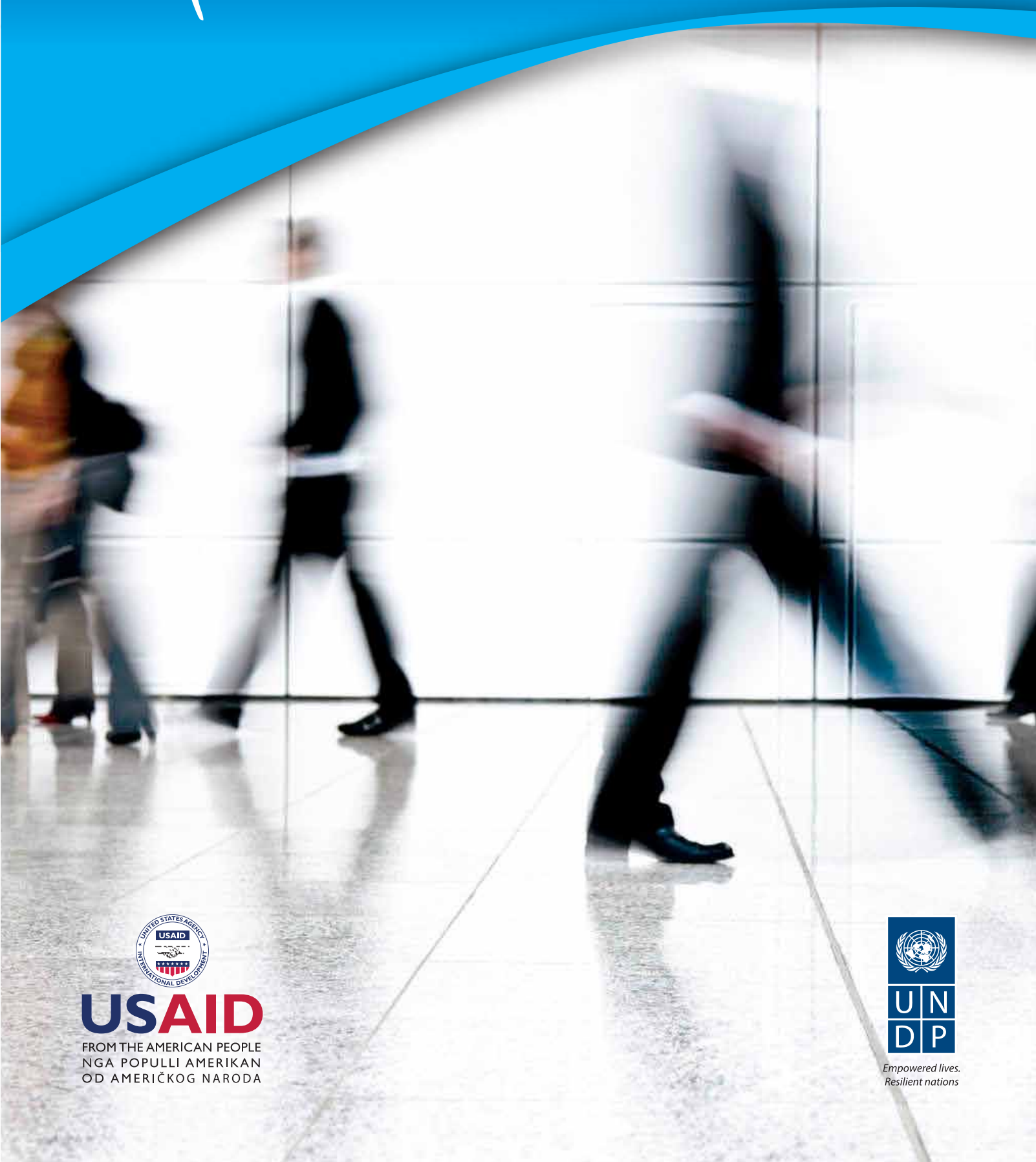

IZVEŠTAJ O PULSU JAVNOSTI

2

USAID

FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Empowered lives.
Resilient nations

SADRŽAJ	Predgovor	9
	Izvršni rezime	11
	POGLAVLJE 1	13
	Politika i institucije	13
	POGLAVLJE 2	18
	Socijalno-ekonomska situacija	18
	POGLAVLJE 3	24
	Međuetnički odnosi	24
	POGLAVLJE 4	28
	Javna lična sigurnost i bezbednost	28
	POGLAVLJE 5	32
	Socijalne odrednice (determinante) zdravstva na Kosovu	32
	Zaključne primedbe sa sastanka fokus grupe	40
	Metodologija	41

*Empowered lives.
Resilient nations*

IZVEŠTAJ JAVNI PULS

September 2011

Organizaciono i operativno upravljanje
Atdhe Hetemi,
Službenik projekta Javni puls

Statističke analize:

Iris Duri

Statističar

Tim za Politiku, Istraživanje, Polna Pitanja i Komunikacije,
UNDP Kosovo

Napisao:

Faton Bislimi

Projekat Javni Puls

UNDP Kosovo

Poglavlje 5 :Socijalne odrednice (determinante)

zdravstva na Kosovu

Fatime Arenliu Ćosaj MD, MPH

Osiguravanje kvaliteta:

Dr. Mitaher Haskuka

Analitičar programa i koordinator

Tim za Politiku, Istraživanje, Polna Pitanja i Komunikacije,
UNDP Kosovo

Učesnici u fokus grupi:

Artak Galyan, Centralno-evropski univerzitet

Burim Ejupi, KIPRED

Denis Nuši, UNDP

Džulija Martin, UNDP

Gordana Đorić, AVENIJA

Levent Koro, Ekonomista

Nenad Maksimović, CPT

Sabine Pikard, UNDP

Ilka Gerdovci, UNDP

Priština

Septembar 2011.

SPISAK SKRAĆENICA

ID	Indeks demokratizacije
IEP	Indeks ekonomskog poverenja
EULEX	EU misija vladavine prava na Kosovu
EUSR	Specijalni predstavnik EU
SRU	Sistem za rano upozoravanje
VK	Vlada Kosova
MCK	Međunarodna civilna kancelarija
MCP	Međunarodni civilni predstavnik
KP	Kosovska policija
KBS	Kosovske bezbednosne snage
IU	Indeks učešća
RAE	Romi, Aškalije, Egipćani
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNMIK	Privremena misija Ujedinjenih nacija na Kosovu

Odabrani ekonomski indikatori

	jan-mar 2005	apr-juni 2005	juli-sep 2005	okt-dec 2005	jan-jun 2006	juli-sep 2006	okt-dec 2006	jan-mar 2007	apr-jun 2007	juli-okt 2007	nov-dec 2007	jan-juni 2008	juli-sep 2008	okt-dec 2008	jan-mar 2009	apr-juni 2009	juli-sep 2009	jan-mar 2010	Nov 2010	juni 2011	Trend	
Stanovništvo (u ,000) (a)		1,999*			2,033 **			2.07**	2.07**	2.1**	2.1**	2.1**	2.1**	2.1**	2.1**	2.2*	2.2*	2.2*	2.2*	1.733.872 (q)	▼	
Stopa rasta BDP (godišnja), % (a)		0.3			3.0					3.5	3.5	3.5 (a)	3.5	3.5	5.4(a)	5.4(a)	3.8** (a)	3.8** (a)	2.9 (s)	4.6 (s)	▲	
BDP po glavi stanovnika, € (a)		1,120 (a)			1,117 (a)					1,150	1,150 (q)	1,150	1,150	1,150	1,784(a)	1,784(a)	1,731**(a)	1,731**(a)	1,795 (s)	1,850 (v)	▲	
Kosovski budžet (godišnji), milijardi € (b)		641.5			713.2 (l)			553 **(m)	553 (m)	553(m)		862.13	862.13	862.13	862.13	862.13	895.9 (m)	895.9 (m)	1,461 (t)	1.2 (w)	▼	
Radničke doznake, miliona €		281.0 (a)			318.0 (a)					398	398	467 (p)	467 (p)	387.6 (r)		535.8 (q)	535.8 (q)	535.8 (q)		511.6 (q)	▼	
Strana pomoć, miliona € (a)		462.0 *			465.0 *					352	352 (r)	275 **	275**	275**					132.4 (u)	432.6 (q)	▲	
TKPŠ fond, miliona € (c)		145.8 (dec)			167.5 (maj) (d)	177 (sep)(k)	213.0 (dec) (k)	230.6 (mar)		276 (okt)		273.8 (maj)							380.7	488.8 (april)	546.3 (c) (juni'11)	▲
KPA fond, miliona € (e)		113.1 (dec)			(apr)	256.1 (avg) (h)	275.0 (dec)	291.6 (Feb)		384.4 (okt)	399.9 (nov-dec 2007)	419.8 (jan-apr 2008)	426.1 (maj)						451	463.2 mart (u)	517.2 mart (u)	▲
Bankovni depozit, mil- iona €	704.8 (feb)	731.2 (maj)	765.8 (avg)	809 (nov)	844.6 (apr) (e)	881.6 (avg) (h)	926.4 (dec)	973.5 (Feb)	967.6 (apr)	1.102.740 (okt)	1.228 (dec)(t)	1.112 (Feb)	1.183 (p) (maj)		1.4441 (r)	1.513 (q) (juni)	1.65 (q) (sep)	1.65 (q) (sep)	1.77 (u) (mart)	1.93 (q)okt	▲	
Krediti komercijalnih banaka, miliona €	356.5 (feb)	400.1 (maj)	401.8 (avg)	435.7 (nov)	459.7 (apr) (e)	476.4 (avg) (h)	490.5 (dec)	515.1 (feb)	560.2 (apr)	659.9 (okt)	891.2 (dec)(t)	937 (Feb)	1,052.8 (p) (maj)		1,281 (q) (juni)	1,281 (q) (sep)	1,281 (q) (sep)	1,336.2 (u) (mart)	1,624.9 (q) (juni)		▲	
Trgovinski bilans, miliona € (j)	-219.1 (jan- mar)	-308.5 (jan-apr)	-723.4 (jan-avg)	-1028.4 (jan-nov)	-537.5 (jan-jun)	-761.3 (jan-avg) (j)	-1235.3 (jan -dec)	-101.92 (jan-feb)	-400 (jan- apr)	-1164.2 (jan-okt)	-264.6 (nov- dec) (n)	-360 (jan- feb)	-142 (maj)	-1638.5 jan-dec	-142 (maj)		-152 (sep)	-152 (sep)	-550 mart (u)	-925.4 (juni)	▼	
Registrovani nezaposleni	303,095 (jan)	311,230 (maj)	314,446 (avg)	319,721 (dec)	323,201 (maj)	324,835 (sep)	326,026 (dec)	331,056 (mar)			334,595 (dec)	336,366 (mar 2008) (n)	336,366 (mar 2008) (n)		338,836 (apr)	338,618 (maj 2009) (q)	339,418 (sep 2009) (q)	339,418 (sep 2009) (q)	338,800 (mart 2010) (u)	335,260	▼	
Indeks potrošačkih cena, % (u poređenju sa majem 2002.) ***	101.4 (maj)	100.0 (maj)	98.5 (avg)	101.9 (nov)	102.9 (maj)	101.3 (avg) (f)	102.6 (nov)	100.2 (mar)	99.4 (apr)	103.9 (sep)	102.8 (dec)	111.4 (feb)	112.8 (juli)		110,9 (mar)		108.8 (sep)	115.2 (sep)	119.9 mart (u)	130.3 juni (q)	▲	
Penzije (mesečno), €	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	70	70	70	70	70	◀▶	
Dobrovoljni povratak		2,126				1,608 (g)																

* Procenjeno

** Projektovano

Izvori:

a) MMF Aide Memoire, (septembar 2007. i juni 2009.);

b) MEF (2006), Budžet , MEF, Vlada Kosova, Priština.

c) TKPŠ, Izveštaj o ključnim nalazima 2011, TKPŠ, Priština.

d) Procena dobijena od TKPŠ putem elektronske pošte.

e) CBUK (2006), Mesečni statistički bilten, br. 56, SZK, Priština, april 2006.

f) SZK (2006), Odsek za statistiku cena, indeks potrošačkih cena, SZK, Vlada Kosova, Priština.

Ostali podaci su preuzeti iz Izveštaja ranog upozoravanja br. 12, UNDP (2006.), oktobar -

decembar 2005. godine, UNDP, Priština, op.cit.

g) Visoki komesarijat Ujedinjenih Nacija za izbeglice na Kosovu

h) BPK (2006), Mesečni statistički bilten, br. 56, BPK, Priština, avgust 2006.

i) Ministarstvo za rad i socijalnu zaštitu, 2006.

j) Ovo je trgovinski deficit za period jan-feb 2007. godine, Statistički zavod Kosova

k) Ovaj podatak je objavljen na internet stranici TKPŠ-a, datum objavljivanja 7. februar 2007.

l) CBUK (2007). Mesečni statistički bilten za decembar 2006. br. (64), Priština

(m) Ministarstvo ekonomije i finansija, Kosovo

(n) Ministarstvo javnih službi Kosova - kvartalni bilten, maj 2008.

(p) CBUK - MESEČNI STATISTIČKI BILTEN maj 2008

(q) CBUK - MESEČNI STATISTIČKI BILTEN, juni 2011.

(r) CBUK - Godišnji izveštaj 2008

(s)SZK, Bruto domaći proizvod na Kosovu 2010.

(t) MEF (2011), Budžet , MEF, Vlada Kosova, Priština

(u) CBUK (2010). Mesečni statistički bilten, mart 2010. godine br. (103), BPK, Priština

"(v) Svetska banka – partnerstvo sa Kosovom, mart 2011

Izvod iz programa "

(w) Ministarstvo finansija - izveštaji o budžetu i finansijama Kosova

x) Ministarstvo rada, RADNA SNAGA I ZAPOSŁJAVANJE - Izveštaj 2010.

y) Kvartalni izveštaj o aktivnostima Kosovske agencije za privatizaciju (KAP) za period

izveštavanja januar - mart 2011.

Odabrani indikatori iz ispitivanja javnog mnjenja

	mar 2005 a)	sep 2005 b)	juni 2006 c)	dec 2006 d)	jun i2007 e)	"dec 2007 f)"	"sep 2008 g)"	"nov 2008 o)"	"juni 2009 p)"	sep 2009 q)	jan 2010 r)	apr 2010 s)	nov 2010 t)	juni 2011 v)	Trend
Politički pesimizam, % ("veoma nezadovoljan" ili "nezadovoljan" sadašnjim političkim trendovima)	38.6	41.0	43.4	48.9	54.0	41.1	36.0	35.73%	26.78%	33.03%	41.08%	37.30%	66.90%	57.50%	▼
Ekonomski pesimizam, % (veoma nezadovoljan" ili "nezadovoljan" sadašnjim ekonomskim trendovima)	71.1	68.8	76.0	76.2	70.7	64.6	53.0	55.0	43.48%	57.07%	60.31%	53.80%	72.10%	69.70%	▼
Spremnost da se protestuje zbog ekonomskih razloga, %	62.9	57.4	62.8	42.8	54.9	71.3	68.3	75.7%	64.32%	66.58%	63.40%	59.2%	72.4%	66.9%	▼
Spremnost da se protestuje zbog političkih razloga, %	48.9	45.4	45.5	30.9	31.2	58.6	49.2	59.5%	45.21%	50.68%	46.06%	49.2%	58.7%	55.4%	
Zadovoljstvo radom UNMIK-a*, %	29.7	34.5	30.5	28.0	31.5	27.7	25.4	20.8%	28.36%	23.11%	12.58%	22.20%	18.90%	15.90%	
Zadovoljstvo radom SPGS-a*, %	81.2	69.8	70.5	43.6	45.9	39.6	18.4	21.1%	33.66%	25.93%	17.79%	25.30%			
Zadovoljstvo radom Vlade Kosova (ranije PIS)*, %	81.2	48.7	43.3	27.2	35.9		49.9	55.7%	53.13%	55.83%	36.72%	29.30%	25.10%	32.60%	
Zadovoljstvo radom Skupštine*, %	73.7	59.0	45.4	25.6	31.9	36.7	46.0	49.0%	53.18%	46.37%	33.34%	34.10%	32.10%	41.00%	
Zadovoljstvo radom KFOR-a*, %	81.0	84.3	81.0	77.5	81.8	83.7	84.2	86.9%	72.88%	71.90%	77.63%	69.60%	81.70%	82.10%	◀ ▶
Zadovoljstvo radom KPS-a*, %	86.9	84.5	81.8	72.5	79.3	78.6	80.0	80.9%	71.14%	70.96%	74.86%	74.30%	78.50%	78.30%	◀ ▶
Osećanje nebezbednosti ("malo nebezbedan" ili "veoma nebezbedan" van kuće)	38.1	36.7	35.5	38.6	22.6*	55.25*	21.2	18.3	26.00%	17.87%	27.64%	29.90%	30.60%	31.40%	◀ ▶

* uključuje "zadovoljan" i "veoma zadovoljan" (pitanje je preformulisano u junu 2007. godine, pa zbog toga junski rezultati nisu uporedivi sa ranijim)

Izvori:

- a) UNDP, Izveštaj ranog upozoravanja, mart 2005. godine, UNDP, Priština, op. cit.
- b) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: sep 2005.
- c) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: juni 2006
- d) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: dec 2006
- e) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: juni 2007
- f) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: dec 2007
- g) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: sep 2008
- o) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: nov 2008
- p) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: juni 2009
- q) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: sep 2009
- r) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: jan 2010
- s) UNDP, Ispitivanje javnog mnjenja: apr 2010

PREDGOVOR

Ovo je drugo izdanje Izveštaja Javni puls, nastavka ranijih izveštaja o ranom upozoravanju. Izveštaj pruža vredne analize o mišljenju građana u vreme kada Kosovo¹ konsoliduje svoju demokratiju i čini napredak ka jačanju svojih institucija i razboritom upravljanju. Novi izveštaj o javnom pulsu podiže analizu sa ranog upozoravanja i sprečavanja sukoba na demokratski dijalog i praćenje institucionalne stabilnosti. Nadamo se da ćemo preko ovog projekta finansiranog od USAID-a povećati komunikaciju između vladinih institucija i njenih birača, građanskog društva i medija.

Ovo izdanje izveštaja je objavljeno u periodu intenzivnih i važnih dešavanja između Beograda i Prištine i dešavanja na severu Kosova. S tim u vezi, kontinuirano praćenje pokazatelja o mišljenju javnosti može da se pokaže kao neophodno sredstvo za dobijanje uvida o mišljenju građana Kosova o ovim procesima.

Prateći prvobitno objavljivanje brzih činjenica izveštaja u junu ove godine, naš tim za istraživanje i politiku je radio blisko sa Sudskim savetom Kosova na nastavljanju akcionog plana za rešavanje negativnog i slabog mišljenja građana o kosovskom pravosuđu. Ovo obeležava novi pristup u tome što se projekat o pulsu javnosti ne tiče samo obaveštavanja o opcijama javne politike već se aktivno angažuje sa odgovarajućim partnerima na obezbeđivanju rešenja za uočene nedostatke u sferi javne politike.

Izveštaj o pulsu javnosti takođe integriše dva nova pokazatelja o demokratizaciji i ekonomskom poverenju. Prema najnovijem istraživanju, kosovski indeks demokratizacije iznosi 0.95 što znači da većina građana ne smatra da demokratski procesi idu u pravom smeru. Ukupni kosovski indeks ekonomskog poverenja je 0.90 što znači da prosečni građanin Kosova nema povoljno mišljenje o ekonomiji.

Izazovi i ograničenja vladinih ili javnih institucija su enormni, ali isto tako i javna

potražnja i želja za vidljivim poboljšanjima na Kosovu. Neki bitni zaključci ovog izveštaja su:

- Za razliku od rezultata od novembra 2010, rezultati ispitivanja pulsa javnosti u junu 2011. pokazuju opšte povećanje zadovoljstva građana radom ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija Kosova.
- Oko 70% ispitanika svih etničkih zajednica deluje nezadovoljno ekonomskim smerom u kojim Kosovo ide. Više od polovine svih ispitanika (55%) je spremno da se priključi javnim protestima iz političkih razloga, dok bi oko 70% ispitanika to učinilo iz ekonomskih razloga.
- Prema podacima ispitivanja, građani Kosova vide nezaposlenost (40%) i siromaštvo (20%) kao dva najveća problema sa kojima se Kosovo suočava. Treći najveći problem sa kojim se Kosovo suočava je korupcija (6%).
- U proseku oko 33% građana Kosova smatra da su porodične veze najvažniji faktor, nakon čega slede oni (19%) koji veruju da je mito najvažniji faktor da neko dobije posao u javnom sektoru. Samo 15% ispitanika veruje da je obrazovanje važno za traženje posla u javnom sektoru, posle čega sledi 10% onih koji veruju da je pripadnost partiji najvažnija stvar.

I dok izveštaj može biti interesantan prosečnom čitaocu, njegov primarni cilj je da pruži platformu percepcije i mehanizama za olakšavanje procesa kreiranja javne politike u kosovskoj demokratiji koja se još uvek konsoliduje. Svi zaključci i predložene preporuke koje su predstavljene u ovom izveštaju su rezultat nekoliko rundi diskusija sa stručnjacima iz različitih oblasti, različitih profila i iz različitih institucionalnih uređenja.

Mi i dalje verujemo da će skup analiza predstavljenih u ovom izveštaju stimulisati

¹ Za UNDP, Kosovo se na ovom dokumentu spominje u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244.

dosta razmišljanja i budućih diskusija među čitaocima i kreatorima mišljenja na Kosovu. Stoga nam predstavlja zadovoljstvo da izrazimo svoju zahvalnost stručnjacima koji

su učestvovali u diskusijama i koji su pružili uvid, perspektive i tumačenja rezultata ispitivanja, i svima onima koji su nas podržali u postupku zaključivanja ovog izdanja.

Steliana Nedera
Zamenik stalnog predstavnika UNDP-a

IZVRŠNI REZIME

- Za razliku od rezultata iz novembra 2010, rezultati ispitivanja javnog pulsa u junu 2011. pokazuju opšte povećanje zadovoljstva građana radom ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija Kosova.
- Odsvih ključnih institucionalnih kancelarija na Kosovu, predsednik skupštine Kosova uživa najveći stepen zadovoljstva građana sa 61% (u poređenju sa 33% novembra 2010) i postigao je najveće povećanje zadovoljstva građana radom ključnih kosovskih institucija između novembra 2010. i juna 2011. (28 procentualnih poena).
- Slično tome, zadovoljstvo predsednikom Kosova se povećalo za 23 procentualna poena između novembra 2010. i juna 2011. i trenutno iznosi 54%.
- Zadovoljstvo građana Vladom Kosova se povećalo za 8 procentualnih poena (sa 25% novembra 2010 na 33% juna 2011). Zadovoljstvo građana sudovima je takođe poraslo za 8 procentualnih poena i trenutno iznosi 27%. Sličan rast (od 7 procentualnih poena) je doživelo zadovoljstvo građana premijerom Kosova – sa 31% novembra 2010. na 38% juna 2011.
- Samo oko 13,5% građana Kosova je zadovoljno ili veoma zadovoljno političkim smerom Kosova, dok je više od polovine (57,5%) nezadovoljno ili veoma nezadovoljno političkim smerom Kosova.
- Kao što je slučaj od jula 2008, oko 78% ispitanika smatra Vladu Kosova i političke partije najodgovornije za političku situaciju na Kosovu. Oko 19% ispitanika navodi da je EULEX najodgovorniji za političku situaciju na Kosovu, dok manjina od samo 4% odgovornost pripisuje UNMIK-u
- Prema najnovijem istraživanju, kosovski indeks demokratizacije iznosi 0.95 što znači da većina građana ne smatra da demokratski procesi idu u pravom smeru.
- Kosovski indeks učešća je 0.13 što znači da je učešće javnosti u političkom i građanskom životu na Kosovu veoma slabo.
- Oko 70% ispitanika iz svih etničkih zajednica je nezadovoljno ekonomskim smerom kojim Kosovo ide.
- Što se tiče najveće odgovornosti za ekonomsku situaciju na Kosovu, oko 67% svih građana Kosova misle da je za nju odgovorna Vlada Kosova. Oko 12% ispitanika odgovornost pripisuje međunarodnoj zajednici (EULEX-u, ICO-u i UNMIK-u zajedno), a samo oko 3% je odabralo lokalnu samoupravu kao najodgovorniju za ekonomsku situaciju na Kosovu, dok je samo oko 2,5% reklo da je za ekonomsku situaciju odgovorna poslovna zajednica.
- Više od polovine ispitanika (55%) je spremno da se priključi javnim protestima iz političkih razloga, dok bi oko 70% to učinilo iz ekonomskih razloga.
- Oko 59% ispitanika očekuje poboljšanje ekonomskih uslova u naredne dve godine za razliku od 25% ispitanika koji ne vide da će doći do promene i oko 16% koji očekuju da će se situacija pogoršati.
- Ukupni kosovski indeks ekonomskog poverenja je 0.90, što znači da prosečan građanin Kosova nema povoljno mišljenje o ekonomiji.
- Prema podacima ispitivanja, građani Kosova vide nezaposlenost (40%) i siromaštvo (20%) kao dva najveća problema sa kojima se Kosovo suočava. Treći najveći problem sa kojim se Kosovo suočava je korupcija (6%).
- U proseku oko 33% građana Kosova smatra da su porodične veze najvažniji faktor, nakon čega slede oni (19%) koji

veruju da je mito najvažniji faktor da neko dobije posao u javnom sektoru. Samo 15% ispitanika veruje da je obrazovanje važno za traženje posla u javnom sektoru, posle čega sledi 10% onih koji veruju da je pripadnost partiji najvažnija stvar.

- Oko 43% kosovskih Srba bi se složilo da radi sa kosovskim Albancima. Oko 31% kosovskih Srba bi se složilo da živi u istom gradu sa kosovskim Albancima, a oko 20% bi se složilo da živi u istoj ulici sa kosovskim Albancima. Što se tiče međuetničkih brakova, nijedan ispitanik/ispitanica iz zajednice kosovskih Srba ne bi bio/la spreman/na da stupi u brak sa pripadnikom/com zajednice kosovskim Albanaca.
- Slično tako, oko 41,5% kosovskih Albanaca bi se složilo da radi sa kosovskim Srbima, dok bi se oko 43% njih složilo da živi u istom gradu sa kosovskim Srbima, a oko 37% bi se složilo da živi u istoj ulici sa kosovskim Srbima.
- Kosovski Albanci su i dalje veoma zadovoljni radom bezbednosnih institucija na kosovu. Rezultati trenutnog ispitivanja pokazuju da se njihovo zadovoljstvo

KBS-om povećalo za 7 procentualnih poena od novembra 2010, i trenutno iznosi 91%, dok se njihovo zadovoljstvo Policijom Kosova i KFOR-om nije bitnije promenilo od novembra 2010. Stepenn zadovoljstva kosovskih Albanaca radom EULEX policije je znatno opalo za oko 11 procentualnih poena od novembra 2010, i trenutno iznosi 32%.

- Kod kosovskih Srba je zadovoljstvo nekim bezbednosnim institucijama na Kosovu, odnosno KFOR-om i Policijom Kosova, značajno poraslo od novembra 2010. Njihovo zadovoljstvo KFOR-om je poraslo za 17 procentualnih poena, i trenutno iznosi 36%, dok je stepenn zadovoljstva Policijom Kosova porastao za 8 procentualnih poena i sada iznosi 23%. Zadovoljstvo kosovskih Srba EULEX policijom se nije promenilo, dok je njihovo zadovoljstvo KBS-om opalo za oko 4 procentualnih poena do trenutno najniže tačke od 2% od novembra 2010.
- Sveukupno, nije došlo do velike promene u proporciji onih koji veruju da su bili diskriminisani u proteklih šest meseci, između novembra 2010. i juna 2011.

POGLAVLJE 1

Politika i institucije

Zadovoljstvo institucijama i političkim procesima

Za razliku od rezultata od novembra 2010, rezultati ispitivanja javnog pulsa u junu 2011. pokazuju opšte povećanje zadovoljstva građana radom ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija Kosova.

Prema rezultatima ispitivanja, zadovoljstvo građana zakonodavnim institucijama ja zabeležilo povećanje između novembra 2010 i juna 2011. U nastavku predstavljamo komparativnu analizu srodnog povećanja zadovoljstva građana.

Od svih ključnih institucionalnih kancelarija na Kosovu, predsednik skupštine Kosova uživa najveći stepen zadovoljstva građana sa 61% (u poređenju sa 33% novembra 2010) i postigao je najveće povećanje zadovoljstva građana radom ključnih kosovskih institucija između novembra 2010. i juna 2011. (28 procentualnih poena).

Nakon predsednika parlamenta sledi povećanje od 23 procentualna poena zadovoljstva građana predsednikom Kosova

između novembra 2010. i juna 2011, i trenutno iznosi 54%.

Treća institucija koja je zabeležila najveće povećanje između novembra 2010. i juna 2011. je Skupština Kosova. Zadovoljstvo građana radom Skupštine Kosova je poraslo za 9 procentualnih poena od novembra 2010, i trenutno iznosi 41%.

Zadovoljstvo građana Vladom Kosova se povećalo za 8 procentualnih poena (sa 25% novembra 2010 na 33% juna 2011). Zadovoljstvo građana sudovima je takođe poraslo za 8 procentualnih poena i trenutno iznosi 27%. Sličan rast (od 7 procentualnih poena) je doživelo zadovoljstvo građana premijerom Kosova – sa 31% novembra 2010. na 38% juna 2011.

I, kao što obično biva, Kancelarija tužioca nastavlja da zaostaje iza svih institucija sa samo 20% građana koji su zadovoljni njenim radom, što je povećanje za samo 5 procentualnih poena od novembra 2010.

Tabela 1.1: Zadovoljstvo kosovskim ključnim institucijama

		Mar-07	Jun-07	Okt-07	Dec-07	Maj-08	Jul-08	Okt-08	Apr-09	Jun-09	Sep-09	Jan-10	Apr-10	Nov-10	Jun-11
Zadovoljstvo radom izvršne vlasti	Vlada	30.50%	35.99%	28.12%		46.85%	49.85%	55.71%	38.00%	53.13%	55.83%	36.72%	29.21%	25.06%	32.60%
	Premijer vlade	54.00%	66.00%	61.00%		72.00%	63.23%	63.12%	39.81%	53.84%	51.98%	41.50%	36.36%	30.65%	37.60%
Zadovoljstvo radom zakonodavne vlasti	Skupština	31.00%	31.96%	36.19%	36.76%	51.36%	46.00%	49.03%	33.63%	53.18%	46.37%	33.34%	34.05%	32.10%	41.00%
	Predsednik Skupštine	35.43%	33.23%	37.14%	35.10%	56.48%	43.55%	46.97%	32.77%	51.59%	49.45%	40.30%	36.03%	33.25%	60.90%
	Predsednik	52.00%	64.00%	59.00%	61.00%	74.00%	68.09%	69.93%	45.66%	61.72%	60.75%	56.63%	54.88%	30.84%	54.10%
Zadovoljstvo pravosudnom vlašću	Sudovi	20.00%	20.00%	18.00%	18.00%	21.00%	19.52%	19.71%	20.04%	32.65%	25.60%	14.73%	27.21%	18.50%	26.90%
	Kancelarija javnog tužioca	22.70%	19.79%	17.70%	18.27%	22.66%	22.79%	21.05%	20.46%	31.74%	25.74%	14.81%	26.85%	15.06%	20.00%

Iako značajan broj građana Kosova deluje zadovoljan radom svojih ključnih institucija – tj. oko 37% građana Kosova u proseku je zadovoljno svojim institucijama (zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim - kombinovano) – slika se značajno menja kada im se postavi pitanje o zadovoljstvu političkim smerom u kojem Kosovo ide. Samo oko 13,5% građana Kosova je zadovoljno ili veoma zadovoljno političkim smerom Kosova, dok je više od polovine (57,5%) nezadovoljno ili veoma nezadovoljno političkim smerom Kosova. 27,5% građani nije ni zadovoljno ni nezadovoljno političkim smerom Kosova.

Kada se podeli prema etničkoj pripadnosti, kosovski Albanci i ostale manjine su u proseku više zadovoljni ili veoma zadovoljni političkim smerom Kosova od kosovskih Srba, od kojih je samo 1% zadovoljno ili veoma zadovoljno političkim smerom Kosova.

Tabela 1.2: Zadovoljstvo kosovskim političkim smerom

	Etnička pripadnost			Ukupno ispitanika
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	
Veoma zadovoljni	3.4%	.6%	.4%	3.0%
Zadovoljni	10.9%	.4%	14.2%	10.5%
Niti zadovoljni niti nezadovoljni	28.4%	11.0%	20.4%	26.9%
Nezadovoljni	24.5%	48.3%	38.7%	26.9%
Veoma nezadovoljni	31.1%	36.4%	18.2%	30.6%
Ne zna	1.1%	2.3%	7.1%	1.5%
Bez odgovora	.6%	1.1%	.9%	.6%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

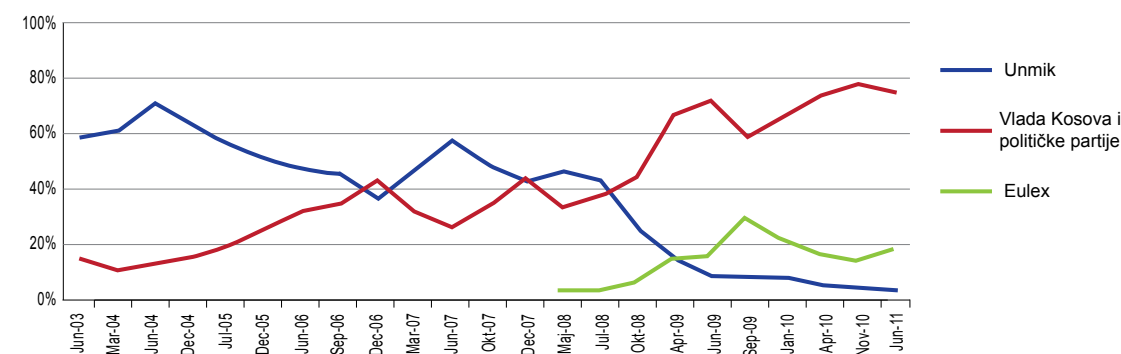
Kada se podele po polu, rezultati se ne razlikuju puno između muških i ženskih ispitanika. Samo se dve statistički značajne razlike javljaju između dva pola za kategorije niti nezadovoljni ili veoma zadovoljni, gde je više žena (30%) nego muškaraca (24,5%) ispitanika niti nezadovoljno niti zadovoljno političkim smerom u kojem ide Kosovo, a manje žena (29%) nego muškaraca (33%) je veoma nezadovoljno političkim smerom u kojem ide Kosovo.

Tabela 1.3: Zadovoljstvo političkim smerom Kosova, prema polu

	Etnička pripadnost		
	Muškarci	Žene	Ukupno
Veoma zadovoljni	4.0%	1.9%	3.0%
Zadovoljni	10.9%	9.9%	10.4%
Niti zadovoljni niti nezadovoljni	24.5%	29.6%	26.9%
Nezadovoljni	26.4%	27.3%	26.8%
Veoma nezadovoljni	32.3%	28.7%	30.6%
Ne zna	.9%	2.2%	1.5%
Nije dostupno	.9%	.4%	.7%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%

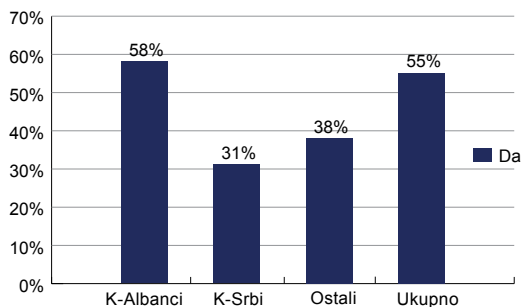
Osim zadovoljstva ili nezadovoljstva političkim smerom Kosova, ispitanici su zamoljeni da navedu ko je, po njihovom mišljenju, najodgovorniji za političko stanje na Kosovu. Kao što je to slučaj od jula 2008, predvodnik u ovoj kategoriji i dalje su Vlada Kosova i političke partije, koje je oko 78% ispitanika označilo kao subjekat koji je najodgovorniji za političku situaciju na Kosovu. Oko 19% ispitanika je navelo da je EULEX najodgovorniji za političku situaciju na Kosovu, dok manji broj od oko 4% ispitanika smatra da je UNMIK odgovoran za političku situaciju.

Grafikon 1.1: Ko je najodgovorniji za kosovsku političku situaciju?

Imajući u vidu ovu pomešanu sliku osećanja ljudi ka njihovim institucijama i stanjem u politici na Kosovu, ispitanicima je postavljeno pitanje da li bi se pridružili protestima organizovanim zbog političkih razloga. Sveukupno je, kao i u ispitivanju obavljenom novembra 2010, više od polovine svih ispitanika odgovorilo pozitivno. Generalno, prema rezultatima ispitivanja, skoro dvaput više kosovskih Albanaca (58%) nego kosovskih Srba (31%) deluje spremno i voljno da se priključi političkim protestima, dok je takvog mišljenja skoro 38% ispitanika iz ostalih zajednica.

Grafikon 1.2: Spremnost za pridruživanje političkim protestima iz političkih razloga

Demokratizacija i učešće javnosti u političkom i civilnom životu

Na osnovu podataka datih u grafikonu 1.4 izračunat je indeks demokratizacije. Indeks demokratizacije koji se kreće od 0 do 3 je stvoren sa ciljem merenja percepcije stanovnika Kosova u vezi sa pitanjima koja se odnose na demokratske procese. Indeks demokratizacije manji od 1.5 poena predstavlja procenu da stanovnici Kosova ne vide da demokratski procesi idu u pravom smeru, tj. da više ispitanika ima negativno mišljenje o demokratskim procesima od onih koji imaju pozitivnu procenu. Na drugoj strani, indeks demokratizacije veći od 1.5 poena znači da je percepcija demokratizacije uglavnom pozitivna, više ispitanika veruje da demokratski procesi idu u pravom smeru.

Prema poslednjem ispitivanju, kosovski indeks demokratizacije je 0,95 (u poređenju sa 0,92 novembra 2010) što znači da većina ljudi

nema mišljenje da demokratski procesi idu u pravom smeru.

Slično indeksu demokratizacije, na osnovu podataka prikazanih u grafikonu 1,4, izračunat je indeks učešća za Kosovo. Indeks učešća koji se kreće od 0 do 3 meri nivo učešća stanovnika u kosovskom političkom i civilnom životu. Indeks učešća od 0 će značiti da ne postoji učešće javnosti u kosovskom političkom i civilnom životu, dok će indeks učešća 3 značiti da postoji potpuno učešće javnosti u kosovskom političkom i civilnom životu.

Prema poslednjem ispitivanju, kosovski indeks učešća iznosi 0,13 (u poređenju sa 0,24 novembra 2010), što znači da je učešće javnosti u kosovskom političkom i civilnom životu veoma slabo. Naime, kada se podaci podele po polu, prosečni indeks učešća izgleda neznatno veći kod muškaraca (0,18) nego što je to slučaj kod žena (0,07). Ovaj nalaz možda govori o kontinuiranoj nejednakosti učešća građana u političkom i građanskom životu između muškaraca i žena na Kosovu.

Tabela 1.4: Indeks demokratizacije i učešća

	Vrednost Nov-10	Vrednost Jun-11
Indeks demokratizacije	0.92	0.95
Indeks demokratizacije (muškarci)	0.94	0.99
Indeks demokratizacije (žene)	0.89	0.91
Indeks učešća	0.24	0.13
Indeks učešća (muškarci)		0.18
Indeks učešća (žene)		0.07

Određeni pokazatelji demokratizacije za koje je ispitivanje pulsa javnosti prikupilo podatke pokazuju da samo oko jedna trećina stanovnika Kosova veruje da mediji uživaju slobodu izražavanja i da su izbori demokratski i u skladu sa međunarodnim standardima (29%).

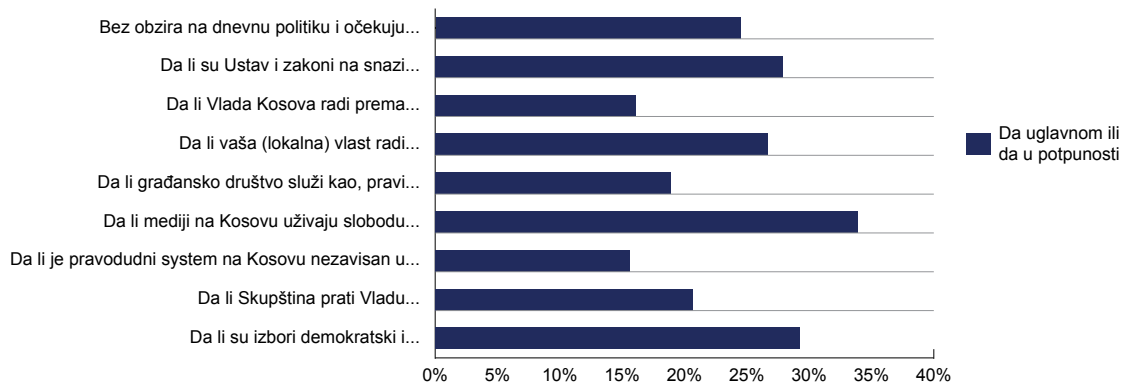
Oko 28% građana Kosova veruje da su Ustav i zakoni Kosova demokratski i da poštuju ljudska prava, i da opštinske vlasti rade prema prioritetima svojih građana (27%).

Veoma mali deo građana Kosova, međutim, između 16% i 19% veruje da je sudstvo na Kosovu nezavisno u odlučivanju (16%), da Vlada Kosova radi u skladu sa prioritetima građana Kosova (16%), i da građansko

društvo služi da istinski prati demokratske razvoje na Kosovu (19%).

Okolo 21% građana Kosova vruje da Skupština Kosova zaista prati učinak Vlade Kosova.

Grafikon 1.3: Procenat potvrdnih odgovora na pitanja koja se odnose na indeks demokratizacije

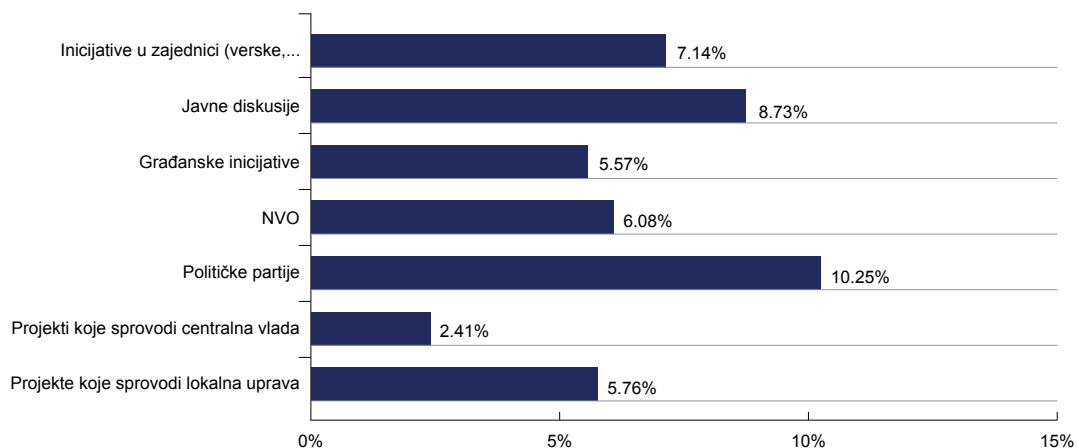
Sa namerom da se izmeri učešće javnosti u kosovskom političkom i civilnom životu, ispitivanje pulsa javnosti je tražilo od ispitanika da odgovore na pitanja o njihovom učešću u zadnjih šest meseci u aktivnostima koje se smatraju javnim, političkim ili civilnim.

učestvovanje u NVO (6% u poređenju sa 13% novembra 2010), građanskim inicijativama (6% u poređenju sa 11% novembra 2010) i projektima koje sprovodi lokalna samouprava (2% u poređenju sa 11% novembra 2010).

Učešće u aktivnostima političkih stranaka (10%) se pojavljuje kao najpopularniji način učešća u kosovskom političkom i/civilnom životu, prema rezultatima ispitivanja juna 2011, uprkos smanjenju od 5,5 procentualnih poena od novembra 2010 (15,5%). Odmah iza toga je učešće u javnim raspravama (9%, u poređenju sa 15% novembra 2010), kao i

Ovo značajno smanjenje potvrdnih odgovora na pitanja u vezi sa mišljenjem građana može biti razlog pada kosovskog indeksa učešća sa 0,24 novembra 2010 na 0,13 juna 2011. Međutim, potrebno je da imamo na umu činjenicu da je novembra 2010 bio izborni period, što bi moglo da ima uticaj na veće stope učešća građana.

Grafikon 1.4: Potvrdni odgovori na pitanja o učešću

POGLAVLJE 2

Socijalno-ekonomska situacija

Zadovoljstvo ekonomijom i očekivanja

Dok je oko 57,5% ispitanika nezadovoljno političkim smerom u koje Kosovo trenutno ide, oko 70% (u poređenju sa 72% novembra 2010) ispitanika svih iz svih etničkih zajednica je nezadovoljno ekonomskim smerom u kojem se Kosovo kreće. Međutim, samo 8% (u poređenju sa 6% novembra 2010) ispitanika je zadovoljno ekonomskim smerom u kojem se Kosovo kreće.

Tabela 2.1: Zadovoljstvo ekonomskim smerom Kosova

	K-Albanci	K-Srba	Ostali	Total ispitanika
Zadovoljno	9.07%	1.52%	6.22%	8.41%
Nezadovoljno	68.44%	86.36%	71.11%	69.71%

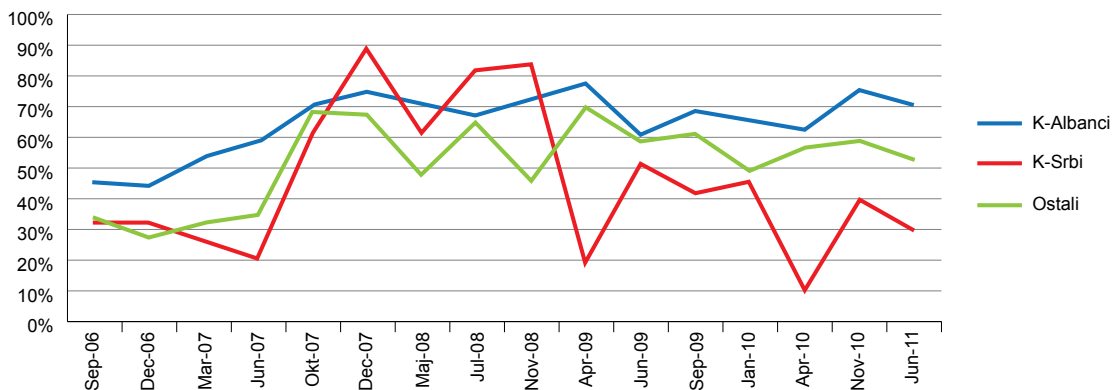
Kada je ispitanicima postavljeno pitanje ko ima najveću odgovornost za ekonomsku situaciju na Kosovu, oko 67% svih građana Kosova misle da je za nju odgovorna Vlada Kosova. Oko 12% (u poređenju sa 9% novembra 2010) ispitanika odgovornost pripisuje međunarodnoj zajednici (EULEX-u, ICO-u i UNMIK-u zajedno), a samo oko 3% (u poređenju sa 6% novembra 2010) je odabralo lokalnu samoupravu kao najodgovorniju za ekonomsku situaciju na Kosovu, dok je manje od 3% reklo da je za ekonomsku situaciju odgovorna poslovna zajednica..

Tabela 2.2: Ko je najodgovorniji za ekonomsku situaciju na Kosovu?

	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	Ukupno ispitanika
EULEX	7.0%	12.3%	3.6%	7.1%
ICO	1.5%	1.3%	.4%	1.3%
UNMIK	3.7%	11.4%	.9%	4.0%
Kosovska Vlada	68.7%	42.2%	65.3%	66.9%
Lokalne samouprave	3.1%	2.7%	5.3%	3.3%
Poslovna zajednica	2.4%	.2%	4.9%	2.5%
Ostali	2.5%	6.3%	1.8%	2.7%
Ne zna	7.4%	17.6%	12.0%	8.3%
Nije dostupno	3.6%	6.1%	5.8%	3.9%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Dok bi oko 55% građana Kosova bilo spremno i voljno da se priključi protestima iz političkih razloga, oko 67% njih bi bilo spremno i voljno da se priključi javnim protestima iz ekonomskih razloga. Kada se podeli po etničkoj pripadnosti, oko 75% kosovskih Albanaca, 40% kosovskih Srba i 59% ostalih manjina bi bilo spremno i voljno da se priključi javnim protestima iz ekonomskih razloga. Kosovski Albanci su i dalje zajednica sa najvećim procentom ispitanika spremnih da se priključe javnim protestima iz ekonomskih razloga od aprila 2009. godine. Kosovski Srbi i dalje etnička zajednica sa najnižim procentom ispitanika spremnih i voljnih da se priključe javnim protestima iz ekonomskih razloga od aprila 2009, a ostale manjine se i dalje rangiraju između kosovskih Albanaca i kosovskih Srba u smislu procenta ispitanika spremnih i voljnih da se priključe javnim protestima iz ekonomskih razloga od aprila 2009.

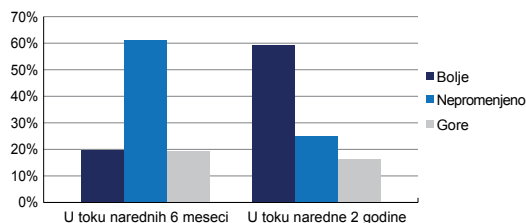
Grafikon 2.1: Spremnost za pridruživanje protestima iz ekonomskih razloga

Građani Kosova ne očekuju velike promene u pogledu promene ekonomskog stanja na Kosovu u narednih šest meseci. Malo više od 60% svih ispitanika veruje da se neće desiti promene u ekonomskoj situaciji na Kosovu u narednih šest meseci, dok nešto malo više od 20% njih veruje da će situaciji biti bolja, odnosno lošija.

Očekivanja na duži rok, tj. u naredne godine, u pogledu ekonomije na Kosovu deluju povoljnija od očekivanja za narednih šest meseci. Oko 59% ispitanika očekuje da će se ekonomski uslovi popraviti u naredne dve godine za razliku od 25% njih koji misle da promena neće biti i oko 16% onih koji očekuju da će se situacija pogoršati.

Grafikon 2.2: Očekivanja u vezi sa ekonomskom situacijom u narednih šest meseci i naredne dve godine

Indeks ekonomskog poverenja

Slično kao i indeks demokratizacije (ID) i indeks učešća (IU), indeks ekonomskog poverenja (IEP) je takođe obračunat za Kosovo. IEP varira od 0 do 3 a indeks od 0 do 1,5 znači da većina stanovnika Kosova nema pover-

enje u ekonomiju (tj. vide ekonomske uslove kao nepovoljne; manje su optimistični o budućnosti ekonomije). Sa druge strane, IEP od 1,5 i više znači da većina građana Kosova ima poverenje u ekonomiju (tj. vide ekonomske uslove kao povoljne; optimistični su o budućnosti ekonomije). IEP od 3 znači da građani Kosova imaju poverenje u ekonomiju.

Na osnovu podataka ispitivanja pulsa javnosti, ukupni IEP Kosova je 0,90 (u poređenju sa 0,92 novembra 2010), što znači da građani Kosova u proseku nemaju dobro mišljenje o ekonomiji.

Tabela 2.3: Indeks ekonomskog poverenja

	Min	Maks	Kosovski prosek
Indeks ekonomskog poverenja	0	3	0.90
Indeks ekonomskog poverenja (muškarci)	0	3	0.88
Indeks ekonomskog poverenja (žene)	0	3	0.92

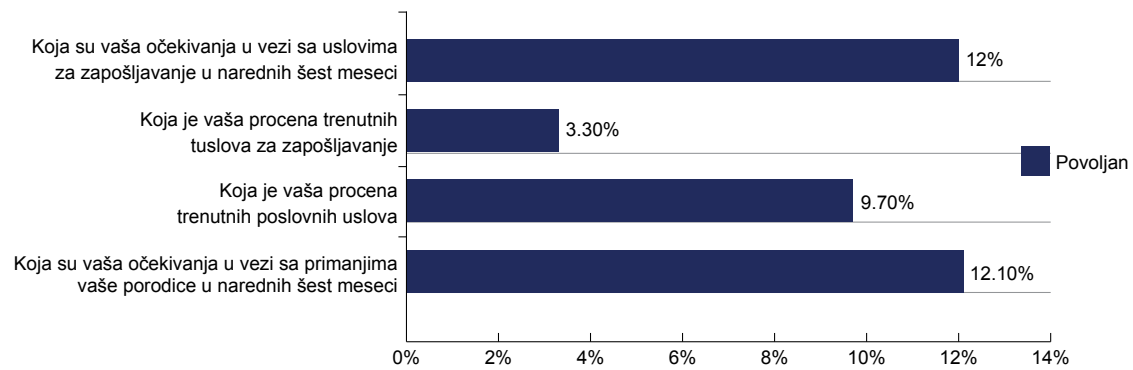
IEP je obračunat na osnovu odgovora na niz pitanja kao što je prikazano u grafikonu 2.3.

Sveukupno, samo između 10% i 12% ispitanika ima povoljno (optimistično) mišljenje o trenutnim poslovnim uslovima (10%), očekivanje od poslovnih uslova u nared-

nih šest meseci (12%) i očekivanje u vezi sa prihodima porodice u narednih šest meseci (12%). Štaviše, samo 3% ispitanika ima dobro mišljenje o trenutnim uslovima za zapošljavanje.

Ovi niski procenti mišljenja građana o ekonomskim uslovima na Kosovu su razlog što Kosovo ima nizak IEP. Kada bi, na primer, ovi procenti bili viši, i IEP bi bio mnogo veći.

Grafikon 2.3: Pokazatelji ekonomskog poverenja

Zapošljavanje i mišljenje o korupciji u velikom obimu

Nezaposlenost je i dalje najveći problem sa kojim se Kosovo suočava. Prema podacima ispitivanja, 40% građana Kosova vidi nezaposlenost kao najveći problem sa kojim se Kosovo suočava, nakon čega sledi 20% onih koji vide siromaštvo kao najveći problem.

Imajući u vidu prilično slabu kosovsku ekonomiju i nedovoljno razvijen privatni sektor, javni sektor je i dalje glavni izvor radnih mesta. Ali se zaposlenje u javnom sektoru pokazalo kao prilično velik izazov, naročito u smislu mišljenja o pravičnosti procesa zapošljavanja.

Radi analiziranja procesa zapošljavanja, ispitanicima je postavljeno pitanje da ukažu na institucije / subjekte za koje oni misle da primenjuju pravične politike za zapošljavanje. Prema rezultatima ispitivanja, privatni sektor (21,5%, bez promene od novembra 2010), nakon čega slede međunarodne organizacije (11%, bez promene od novembra 2010) i opštine (11%, u poređenju sa 8% novembra 2010) se smatraju za tri najbolje institucije koje primenjuju pravično zapošljavanje. Samo nešto između 5% i 7% (bez bitnije

promene od novembra 2010) ispitanika veruje da Vlada Kosova, javni sektor (KEK, PTK, itd.) i NVO-i primenjuju pravične procedure za zapošljavanje kada zapošljavaju nove radnike.

Tabela 2.4: Pravično zapošljavanje u odabranim institucijama / entitetima

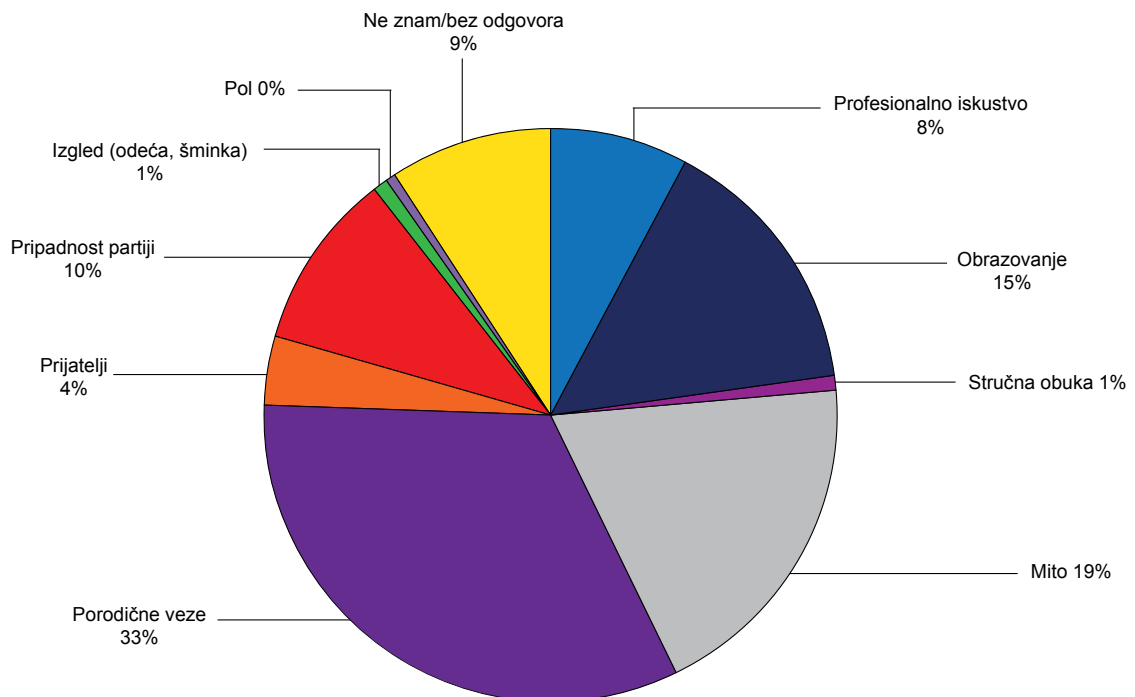
	Kosovski Albanci	Kosovski Srbi	Ostali	Ukupno ispitanika
Opštine	10.20%	14.40%	13.80%	10.60%
Vlada	4.80%	4.70%	10.20%	5.10%
Javni sektor (KEK, PTK, itd.)	5.40%	7.00%	4.90%	5.60%
Privatni sektor	21.80%	22.70%	16.00%	21.50%
Međunarodne organizacije	10.50%	10.60%	22.20%	11.20%
NVO	7.10%	7.60%	3.60%	6.90%
Ne zna	29.10%	25.00%	20.00%	28.30%
Bez odgovora	11.00%	8.00%	9.30%	10.80%
Ukupno	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Štaviše, što se tiče faktora koji utiču na mogućnost dobijanja posla u javnom sektoru, rezultati ispitivanja još jednom pokazuju uznemiravajuće rezultate kao i novembra 2010.

U proseku oko 33% građana Kosova (bez promena od novembra 2010) veruje da su porodične veze najvažniji faktor, nakon čega sledi 19% (u poređenju sa 24% novembra 2010) onih koji veruju da je mito najvažniji faktor za dobijanje posla u javnom sektoru. Samo 15% (u poređenju sa 12% novembra 2010) ispitanika veruje da je obrazovanje

važno za osobu koja traži posao u javnom sektoru, nakon čega sledi 10% (bez promene od novembra 2010) onih koji veruju da je pripadnost partiji najvažnija stvar. Međutim zabrinjava da ukupno samo 24% ispitanika misli da su obrazovanje, profesionalno iskustvo i stručno osposobljavanje važni za zapošljavanje u javnom sektoru.

Grafikon 2.4: Važnost faktora koji utiču na šanse za zapošljavanje u javnom sektoru

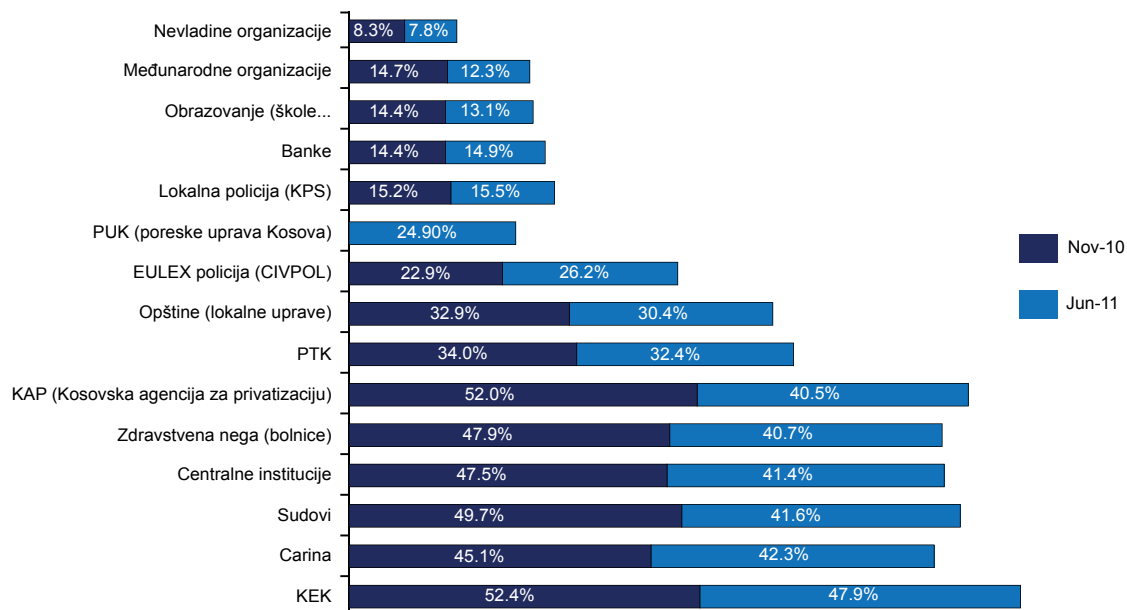

Pored nezaposlenosti (40%) i siromaštva (20%), korupcija (6%) je treći najveći problem sa kojim se Kosovo suočava.

Što se tiče mišljenja građana o korupciji u velikom obimu i prema rezultatima trenutnog

ispitivanja, KEK, Carina i sudovi su prve tri institucije u kojima se prema mišljenju građana odvija korupcija u visokom obimu. Institucije sa najnižim mišljenjem građana o korupciji su obrazovne institucije, međunarodne organizacije i NVO-i.

Grafikon 2.6: Mišljenje o korupciji u velikom obimu

Uzajamna povezanost: Percepcija demokratizacije, učešća, ekonomskog poverenja i obrazovanja

U sledećem tekstu predstavljena je kratka analiza uzajamne povezanosti između percepcija o demokratizaciji, učešću i ekonomskog poverenja (mereno indeksom demokratizacije, indeksom učešća, indeksom ekonomskog poverenja) i obrazovanja. Ove Pearsonove uzajamne povezanosti¹ se međutim ne trebaju ni na koji način tumačiti kao uzročne veze. Prema rezultatima istraživanja javnog mnjenja, postoji pozitivna i statistički značajna (na nivou od 0,01) korelacija između indeksa učešća i ekonomskog poverenja, učešća i demokratizacije i učešća i obrazovanja (promenljiva koja daje broj godina školovanja po osobi). Drugim rečima, ovo može da znači da veći indeks učešća zavisi od većeg indeksa ekonomskog poverenja, većeg indeksa demokratizacije i većeg broja godina završenog školovanja. Pored toga, analize uzajamne povezanosti pokazuju da postoji pozitivna i statistički značajna (na nivou od 0,01) uzajamna pov-

ezanost između indeksa demokratizacije i ekonomskog poverenja, kao i indeksa učešća. Ovo može značiti da veći indeks demokratizacije zavisi od većeg indeksa učešća i/ili većeg indeksa ekonomskog poverenja. Međutim, nije utvrđeno da postoji značajna veza između indeksa demokratizacije i obrazovanja.

Imajući u vidu postojanje pozitivne i statistički značajne (na nivou od 0,01 ili 0,05) uzajamne povezanosti između indeksa ekonomskog poverenja i indeksa učešća, demokratizacije i obrazovanja, izgleda da indeks ekonomskog poverenja zavisi od većeg indeksa učešća, većeg indeksa demokratizacije i/ili većeg nivoa obrazovanja. Drugim rečima, što je veći indeks demokratizacije to je veći i indeks ekonomskog poverenja. Ili, što je veći nivo obrazovanja to je veći indeks ekonomskog poverenja.

Na kraju, takođe postoji i pozitivna i statistički značajna (na nivou od 0,01 ili 0,05) uzajamna povezanost između obrazovanja i indeksa ekonomskog poverenja kao i indeksa učešća. Ovo može da znači da veći nivo obrazovanja zavisi od većeg indeksa ekonomskog poverenja i/ili većeg indeksa učešća. Ne postoji statistički značajna veza

¹ Vidi aneks

između obrazovanja i indeksa demokratizacije. Drugim rečima, što je veći indeks učešća ili indeks ekonomskog poverenja, to je veći nivo obrazovanja. U konkretnom pogledu, ova uzajamna povezanost između obrazovanja i indeksa učešća i indeksa ekonomskog poverenja ukazuje na to da su ljudi skloniji dužem školovanju kada je indeks učešća i/ili indeks ekonomskog

poverenja veći. Na primer, kada ljudi vide povećanje indeksa ekonomskog poverenja (npr. povoljni izgledi za bolju ekonomiju) oni mogu da završe više godina školovanja (npr. da postanu obrazovaniji) kako bi imali bolje šanse da uživaju u koristima od bolje ekonomije (u pogledu dobijanja bolje plaćenog posla ili dobijanja posla uopšte).

Tabela 2.5: Pirsonovi koeficijenti uzajamne povezanosti između indeksa učešća, indeksa ekonomskog poverenja, indeksa demokratizacije i obrazovanja

		Indeks ekonomskog poverenja 0-3	Indeks učešća 1	Indeks demokratizacije	Obrazovanje (br. godina završenog školovanja)
Indeks ekonomskog poverenja 0-3	Pirsonova uzajamna povezanost		,102**	,188**	,063*
	Sig. (dvosmerna)		,000	,000	,014
	N		1530	1533	1535
Indeks učešća 1	Pirsonova uzajamna povezanost	,102**		,115**	,136**
	Sig. (dvosmerna)	,000		,000	,000
	N	1530		1517	1531
Indeks demokratizacije	Pirsonova uzajamna povezanost	,188**	,115**		-,016
	Sig. (dvosmerna)	,000	,000		,524
	N	1533	1517		1523
Obrazovanje (koliko ste godina pohađali školu?)	Pirsonova uzajamna povezanost	,063*	,136**	-,016	
	Sig. (dvosmerna)	,014	,000	,524	
	N	1535	1531	1523	

** uzajamna povezanost je značajna na nivou od 0.01 (dvosmerna).

*.uzajamna povezanost je značajna na nivou od 0,05 (dvosmerna).

POGLAVLJE 3

Međuetnički odnosi

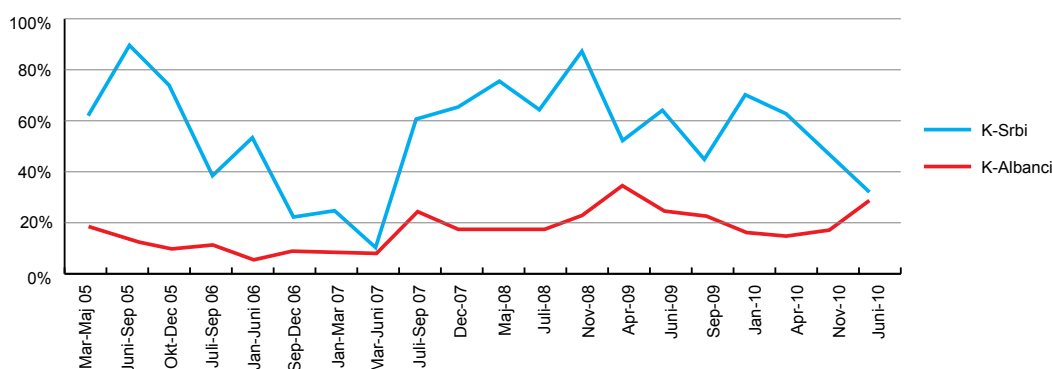
Stanje međuetničkih odnosa

Međuetnički odnosi su i dalje bitna determinanta na kosovskom putu napretka (razvoja). I dok i dalje postoje tenzije između različitih naroda na Kosovu, takođe postoji i izgledi da će se ovi odnosi normalizovati.

Rezultati ovog istraživanja pulsa javnosti pokazuju smanjenje verovanja kosovskih Srba

da su međuetnički odnosi napeti i da se ne poboljšavaju. Što se tiče kosovskih Albanaca, međutim, rezultati istraživanja pokazuju značajno povećanje u njihovom mišljenju u vezi sa ovim pitanjem. Kod kosovskih Srba, ovaj pokazatelj je opao za nekih 16 procentnih poena od novembra 2010. dok se kod kosovskih Albanaca ovaj pokazatelj povećao za 12 procentnih poena od novembra 2010.

Grafikon 3.1: Kretanje mišljenja ispitanika koji smatraju da su međuetnički odnosi i dalje napeti i da se ne poboljšavaju

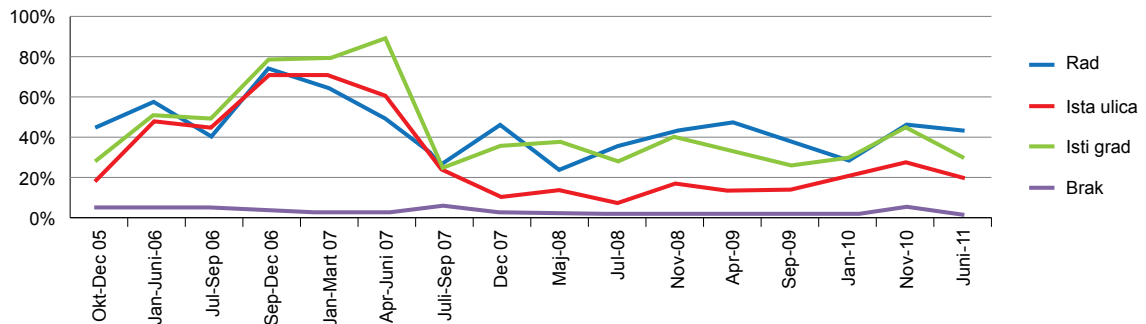
Da bi se bolje razumeli međuetnički odnosi na Kosovu, posvetićemo ovaj deo specifičnostima međuetničkog života kao što su spremnost određenog naroda da radi, živi sa ili da stupi u brak sa pripadnicima drugih naroda.

Prema rezultatima poslednjeg istraživanja, nekih 43% kosovskih Srba (nasuprot 46% u novembru 2010.) bi se složilo da radi zajedno sa kosovskim Albancima. Oko 31% (nasuprot 45% u novembru 2010.) kosovskih Srba bi se složilo da živi u istom gradu sa kosovs-

kim Albancima, zatim slede 20% (nasuprot 27% u novembru 2010.) onih koji bi se složili da žive u istoj ulici sa kosovskim Albancima. Što se tiče međuetničkih brakova, niko od kosovskih Srba (nasuprot 4% u novembru) nije pokazao spremnost da sklopi brak sa kosovskim Albancima.

Sve u svemu, rezultati istraživanja pokazuju opšti pad spremnosti kosovskih Srba da rade ili žive sa kosovskim Albancima ili da stupe sa njima u brak.

Grafikon 3.2: Spremnost kosovskih Srba da žive i rade sa kosovskim Albancima

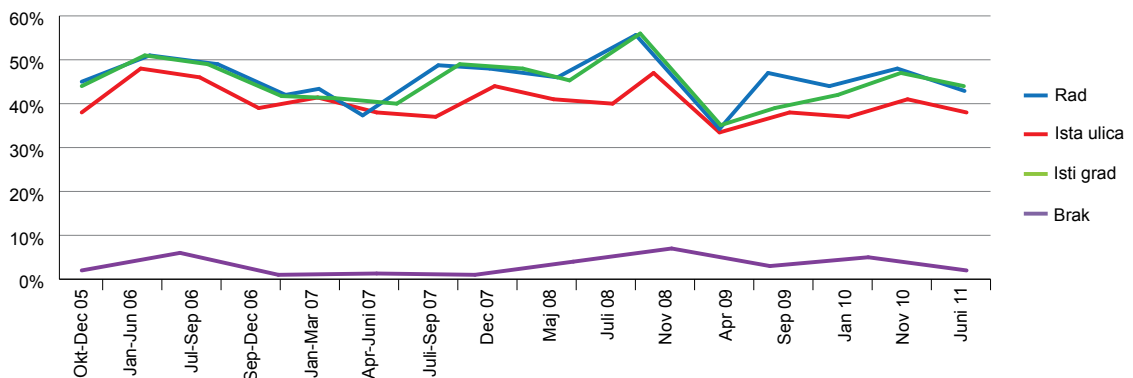
Osvrćući se na stav kosovskih Albanaca u vezi sa životom i radom sa kosovskim Srbima, kao i stupanjem u brak sa njima, vidimo da je došlo do promena u periodu od novembra 2010. do juna 2011.

Prema rezultatima poslednjeg istraživanja, nekih 41,5% (nasuprot 48,5% u novembru 2010.) kosovskih Albanaca bi se složilo da radi zajedno sa kosovskim Srbima, dok bi se nekih 43,5% (nasuprot 47% u novembru 2010.) složilo da živi u istom gradu sa

kosovskim Srbima, a nekih 37% (nasuprot 42% u novembru 2010) bi prihvatilo da živi u istoj ulici sa kosovskim Srbima. Samo 1,5% (nasuprot 5% u novembru 2010.) kosovskih Albanaca bi stupilo u brak sa kosovskim Srbima.

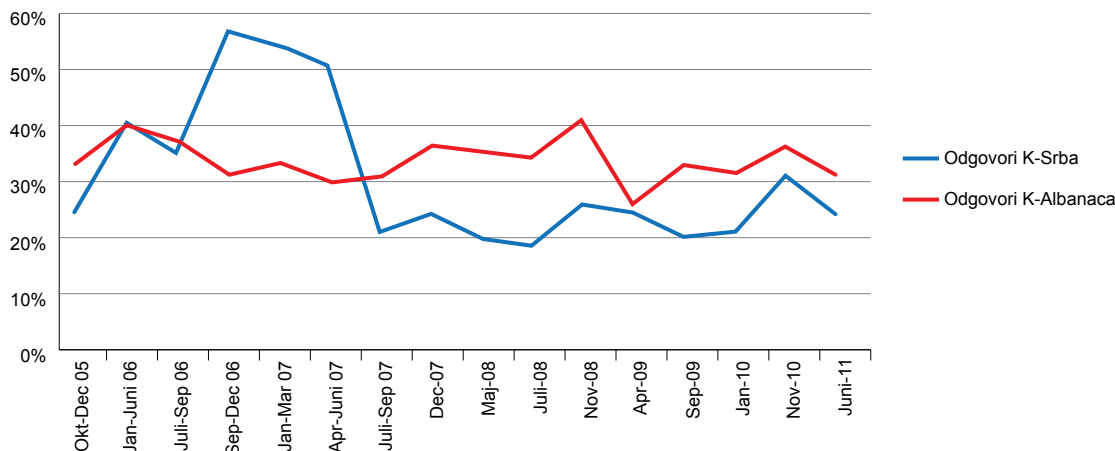
Sve u svemu, kao i kod kosovskih Srba, rezultati istraživanja pokazuju opšti pad spremnosti kosovskih Albanaca da rade ili žive sa kosovskim Srbima ili da stupe sa njima u brak.

Grafikon 3.3: Spremnost kosovskih Albanaca da žive i rade sa kosovskim Srbima

Kombinujući odgovore kosovskih Srba i Albanaca koji izražavaju njihove stavove u vezi sa zajedničkim životom i radom, ili međusobnim stupanjem u brak, u mogućnosti smo da razvijemo međuetničke trendove društvene prihvatljivosti kao što je prikazano u grafikonu 3,4. Trend međuetničke društvene prihvatljivosti kako

za kosovske Albance tako i za kosovske Srbe potvrđuje prethodne analize – da je u periodu od novembra 2010. do juna 2011. došlo do pada spremnosti kako kod kosovskih Albanaca tako i kod kosovskih Srba da rade ili žive jedni sa drugima, ili da međusobno stupaju u brak.

Grafikon 3.4: Trendovi međuetničke društvene prihvatljivosti

Međuetnički kontakti

Obično se smatra da bolji i češći kontakti među pripadnicima različitih etničkih grupa mogu da dovedu do opuštanja i poboljšanja u međuetničkim odnosima. Trenutni rezultati istraživanja pokazuju da generalno više od polovine stanovnika Kosova svih nacionalnosti (59%) nije imalo međuetničke kontakte u poslednja tri meseca. Samo 9% stanovnika Kosova je imalo kontakt sa pripadnicima drugog naroda jednom ili dva puta, dok je nekih 18% imalo međuetničke kontakte više od tri puta u zadnja tri meseca. Samo 1% stanovnika Kosova, međutim, navodi da bi namerno izbegli međuetnički kontakt

Raščlanjeni po nacionalnoj pripadnosti, rezultati istraživanja pokazuju da je broj onih koji nisu imali međuetnički kontakt u zadnja tri meseca najveći kod kosovskih Albanaca (63%), zatim kosovskih Srba (41%) i ispitanika iz redova ostalih manjina (15%). Među onima koji su imali međuetnički kontakt više od tri puta u zadnja tri meseca najveći je broj ispitanika iz ostalih manjinskih zajednica (60%), zatim kosovskih Srba (28%) i na kraju kosovskih Albanaca (15%).

Ovo ukazuje na to da ostale manjine u proseku imaju češće međuetničke kontakte od kako kosovskih Albanaca tako i od kosovskih Srba

Tabela 3.1: Učestalost međuetničkih kontakta u poslednja tri meseca

	Nacionalnost			Ukupno
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	
Više od tri puta	14,99%	27,65%	59,56%	18,43%
Jednom do dva puta	7,98%	15,15%	11,56%	8,61%
Nisam imao nikakav kontakt	62,64%	40,72%	15,11%	58,52%
Namerno izbegavam kontakt sa osobom druge nacionalnosti	0,97%	1,89%	3,11%	1,14%
Ne zna	5,56%	0,19%	6,22%	5,26%
Bez odgovora	7,86%	14,39%	4,44%	8,04%

Od ukupnog broja onih koji su imali određene međuetničke kontakte u poslednja tri meseca, jedna trećina njih je izjavila da se je razlog kontakta bio susret na pijaci. Život u istom susedstvu (21%) i posao (17%) su dati kao ostali ključni razlozi za međuetnički kontakt

Međutim, samo je 10% ispitanika izjavilo da je njihov međuetnički kontakt bio zbog prijateljstva.

Tabela 3.2: Razlozi za međuetničke kontakte

	Nacionalnost			Ukupno ispitanika
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	
Srećem ih na pijaci	37,89%	30,09%	12,50%	32,87%
Imam poslovne odnose sa njima	14,74%	30,97%	18,75%	17,02%
Imam porodične odnose sa njima	1,58%	2,65%	6,25%	2,33%
Živimo u istom susedstvu	16,84%	9,73%	42,50%	20,28%
Prijateljstvo	7,89%	20,35%	12,50%	9,56%
Ostalo	18,95%	4,87%	3,75%	15,38%
Bez odgovora	2,11%	1,33%	3,75%	2,56%
Ukupno	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Dijalog Prištine i Beograda

U pogledu trenutnog dijaloga između Prištine i Beograda pod okriljem EU u Briselu, samo četvrtina ispitanika vidi ovaj dijalog kao koristan za Kosovo, dok nekih 20% vidi dijalog kao štetan za Kosovo. Druga četvrtina ispitanika vidi dijalog niti kao štetan niti kao koristan (tako-tako). Pored toga, samo 3% ispitanika vidi dijalog kao veoma koristan za Kosovo dok nekih 9% ispitanika vidi dijalog kao veoma štetan za Kosovo.

Važno je napomenuti da su kosovski Srbi izbegli odgovor na Kosovo-Srbija dijalog. Nekih 40% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje a 22% je odgovorilo da nemaju mišljenje u vezi sa ovim pitanjem. Ostale manjine su imali više pozitivno mišljenje o dijalogu sa 40% onih koji su odgovorili da će dijalog biti od koristi za Kosovo; dok oko 29% kosovskih Albanaca deli ovo mišljenje kao i 16% kosovskih Srba.

Tabela 3.3: Da li smatrate korisnim (profitabilnim) ili štetnim (lošim) za Kosovo dijalog koji se trenutno odvija između Kosova i Srbije?

	Nacionalnost			Ukupno ispitanika
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	
Veoma korisno	3,00%	6,30%	6,70%	3,40%
Korisno	25,90%	10,20%	32,90%	25,40%
Tako tako	26,60%	6,80%	25,30%	25,30%
Štetno	21,60%	7,60%	9,80%	20,10%
Veoma štetno	9,30%	7,00%	3,10%	8,80%
Ne zna	12,80%	22,00%	20,00%	13,80%
Bez odgovora	0,70%	40,20%	2,20%	3,20%

POGLAVLJE 4

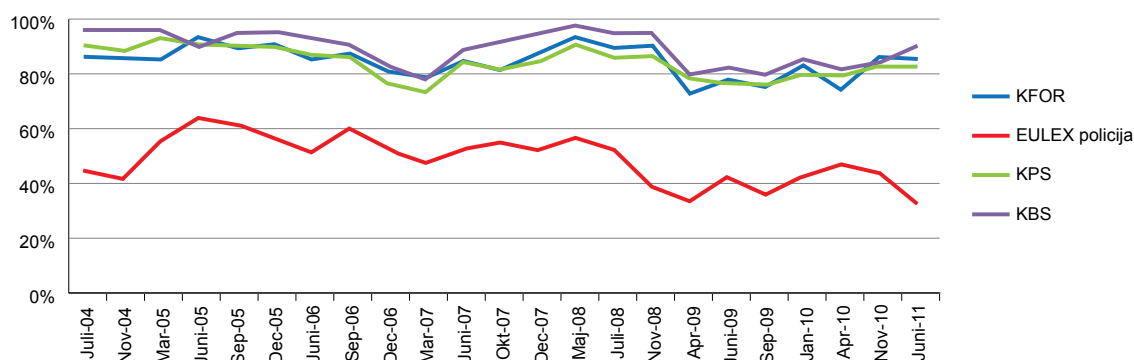
Javna lična sigurnost i bezbednost

Zadovoljstvo i odnosi sa bezbednosnim institucijama

K-Albanci su i dalje veoma zadovoljni sa radom bezbednosnih institucija na Kosovu. Rezultati poslednjeg istraživanja pokazuju da se njihovo zadovoljstvo sa KBS povećalo

za nekih 7 procentnih poena od novembra 2010, i trenutno iznosi 91%, dok se njihovo zadovoljstvo sa kosovskom policijom i KFOR-om nije promenilo od novembra 2010. Nivo zadovoljstva kosovskih Albanaca sa EULEKS policijom je značajno opalo za nekih 11 procentnih poena od novembra 2010, i trenutno iznosi 32%.

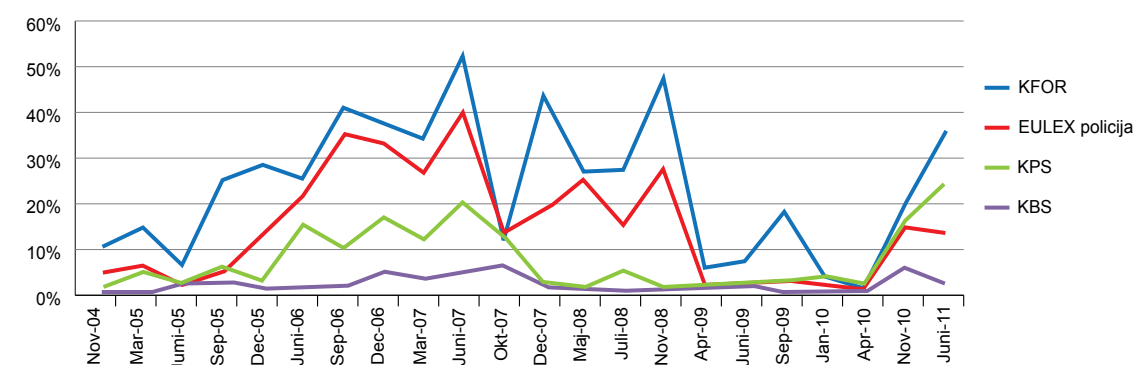
Grafikon 4.1: Zadovoljstvo kosovskih Albanaca sa bezbednosnim institucijama

Među kosovskim Srbima zadovoljstvo sa nekim bezbednosnim institucijama na Kosovu, tj. KFOR-om i kosovskom policijom se značajno povećalo od novembra 2010. Naime, njihovo zadovoljstvo KFOR-om se povećalo za 17 procentnih poena i trenutno iznosi 36%, dok je nivo njihovog zadovoljst-

va sa kosovskom policijom povećano za 8 procentna poena i sada iznosi 23%. Nije bilo bitne promene u zadovoljstvu kosovskih Srba sa EULEKS policijom dok je njihovo zadovoljstvo sa KBS opalo za neka 4 procentna poena od novembra 2010. i iznosi veoma malih 2%.

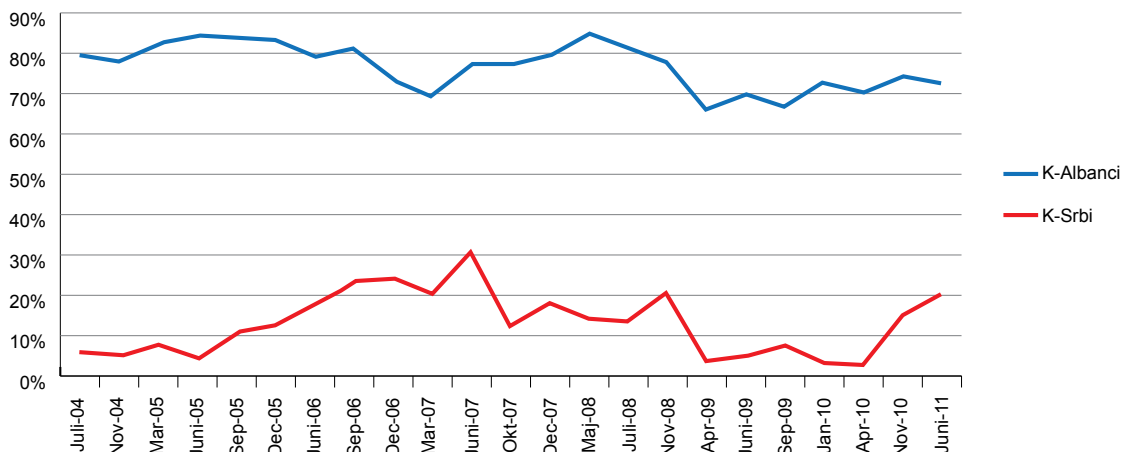
Grafikon 4.2: Zadovoljstvo kosovskih Srba sa bezbednosnim institucijama

Opšti trend zadovoljstva kosovskih Srba i Albanaca sa bezbednosnim institucijama je dat u donjem grafikonu. Kao što se i očekivalo od prethodne analize, trend pokazuje da je u proseku od novembra 2010. do

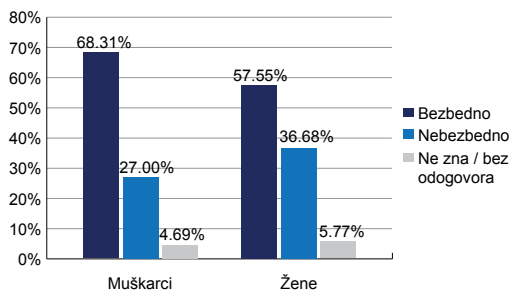
juna 2011. došlo do malog pada zadovoljstva kosovskih Albanaca sa bezbednosnim institucijama, dok je kod kosovskih Srba došlo do bitnog povećanja zadovoljstva.

Grafikon 4.3: Opšti trendovi zadovoljstva sa bezbednosnim institucijama

Pored njihovog zadovoljstva sa kosovskim bezbednosnim institucijama, ispitanicima je takođe postavljeno pitanje o njihovoj sigurnosti. Rodno zasnovana analiza podataka pokazuje da se muškarci malo više osećaju bezbednim od žena (68% naspram 58% naspram 60% naspram 55% u novembru 2010.) kada se nalaze van kuće. Na drugoj strani, oko 37%-38% žena u poređenju sa 27% (bez bitnije promene od novembra 2010. za obe grupe) muškaraca se oseća nebezbedno van kuće.

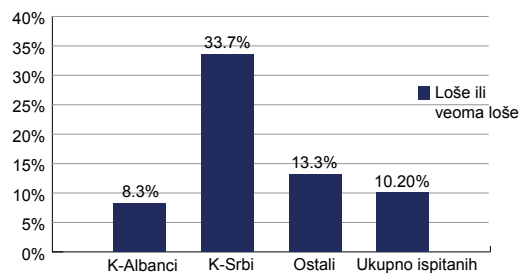
Grafikon 4.4: Bezbednost van kuće

Dalje, ispitanici su zamoljeni da procene odnos između policije i zajednice. Od ukupnog broja ispitanika, samo 10% (nasuprot 7% u novembru 2010.) je smatralo da su odnosi

između policije i zajednice loši ili veoma loši. Raščlanjeni po nacionalnoj pripadnosti, ovo mišljenje je imalo oko 8% (nasuprot 6% u novembru 2010.) kosovskih Albanaca zajedno sa nekih 34% (bez promene od novembra 2010.) kosovskih Srba i nekih 13% (nasuprot 8% u novembru 2010.) ispitanika iz ostalih manjinskih zajednica.

Grafikon 4.5: Loši ili veoma loši odnosi između policije i zajednice

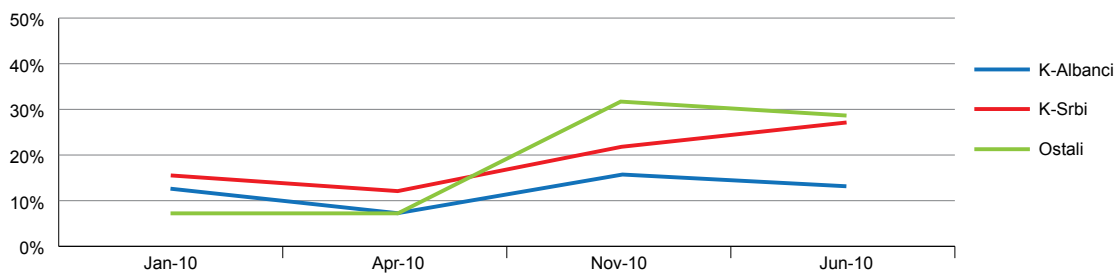
Diskriminacija i socijalna tenzija

Prema poslednjem istraživanju javnog mnjenja, na pitanje da li su se nalazili u situaciji u kojoj su se osećali diskriminisano u poslednjih šest meseci, većina ispitanika, bez obzira na nacionalnu pripadnost, je odgovorilo

negativno. Sve u svemu, nije bilo značajne promene u broju onih koji veruju da su bili diskriminisani u zadnjih šest meseci između novembra 2010. i juna 2011. Ipak, izgleda da je došlo do povećanja za nekih 5 procentnih poena od novembra 2010. u broju kosovskih Srba koji veruju da su bili diskriminisani u poslednjih šest meseci.

Međutim, nisu zabeležene bitnije promene kod kosovskih Albanaca i ispitanika iz redova ostalih manjina između novembra 2010. i juna 2011. u pogledu njihovog osećaja diskriminacije u poslednjih šest meseci.

Grafikon 4.6: Osećaj diskriminacije u poslednjih šest meseci

Oni koji su se osećali diskriminisano su prijavili nekoliko osnova po kojima je došlo do diskriminacije.

Rezultati poslednjeg istraživanja pokazuju da su tri najglavnije osnove diskriminacije političko ili drugo mišljenje, etnička/nacionalna pripadnost i starost zajedno sa polom/rodom.

Tabela 4.1: Osnove diskriminacije

	Br	Procenat
Pol/rod	27	12,3%
Starost	29	13,1%
Jezik	8	3,5%
Veroispovest/verovanje	5	2,4%
Etnička/nacionalna pripadnost	39	17,7%
Političko ili drugo mišljenje	51	22,9%
Seksualno opredeljenje	2	0,8%
Invaliditet	5	2,4%
Ostalo: mesto stanovanja, status izbeglice/IRL/doseljenika, nacionalnost, društveni status, zdravstveni status, itd.	55	24,8%
Bez odgovora	221	100,0%

U vezi sa institucijom ili entitetom koje ispitanici smatraju najodgovornijim za osećaj diskriminacije, tri prve institucije koje su odabrali ispitanici (bez obzira na nacionalnu pripadnost) su opštine, centralna vlada i sudovi zajedno sa privatnim preduzećima.

Za kosovske Albance koji misle da su bili diskriminisani, prve tri institucije su opštine, centralna vlada i sudovi zajedno sa privatnim preduzećima, dok su za kosovske Srbe to kosovska policija, opštine i centralna vlada zajedno sa privatnim preduzećima. Opštine, javne zdravstvene ustanove i kosovska policija su prve tri institucije koje su odgovorne za diskriminaciju ispitanika iz redova ostalih manjina.

Tabela 4.2: Institucije koje se smatraju odgovornim za diskriminaciju

	Nacionalnost			
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	Ukupno
Opštine	2,3%	3,6%	10,7%	2,9%
Kosovska policija	0,1%	6,6%	2,2%	0,6%
Sudovi	1,0%	0,9%	0,4%	1,0%
Kosovska imovinska agencija (KIA ili KAP)	0,2%	0,6%	0,4%	0,3%
Javna preduzeća (KEK, PTK, vodovodna preduzeća, itd)	0,5%	1,3%		0,5%
Privatna preduzeća	1,0%	2,3%	0,9%	1,0%
Javne zdravstvene ustanove	0,6%	0,8%	3,1%	0,8%
Privatne zdravstvene ustanove		0,8%	0,4%	0,1%
Javna školska ili akademska institucija	0,7%	0,4%	1,3%	0,7%
Privatna školska ili akademska institucija			0,4%	0%
Centralna vlada (ministarstva, ostale usluge koje ona pružaju)	2,4%	2,5%	1,8%	2,4%
Jedno od međunarodnog prisustva na Kosovu	0,2%	0,8%	0,4%	0,3%
Ostalo	1,3%	1,7%	1,8%	1,4%
Ne zna	0,2%	0,9%		0,3%
Bez odgovora	89,2%	76,9%	76,0%	87,9%
Ukupno	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

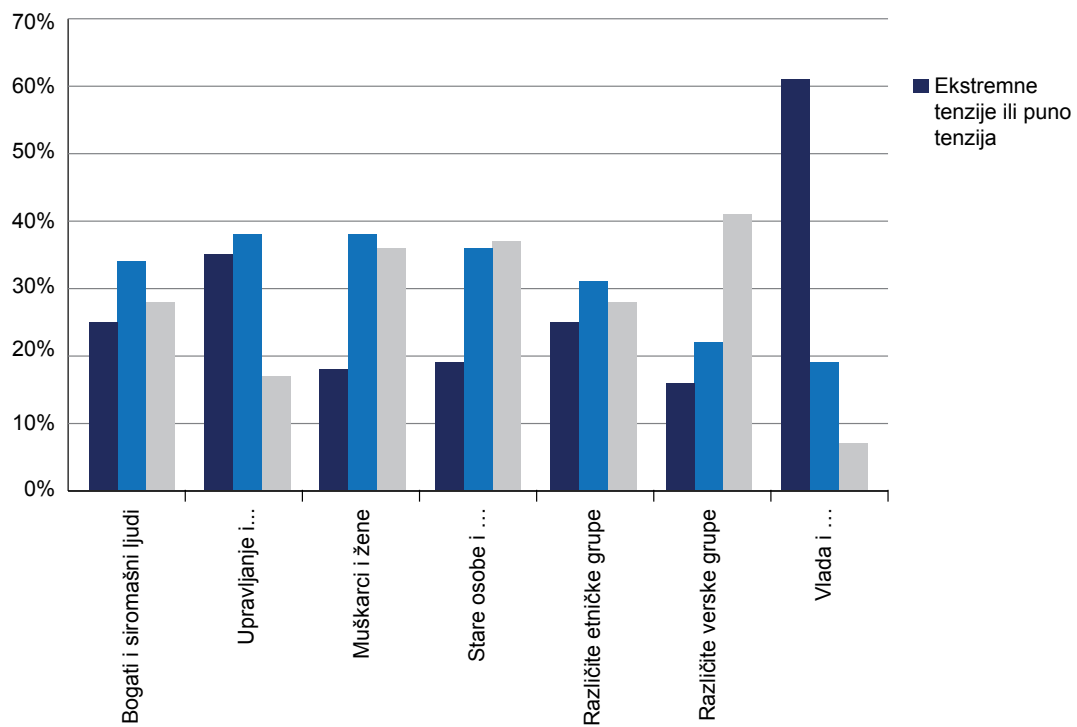
Šta više, prve tri grupe za koje ispitanici smatraju da su izloženi diskriminaciji uključuju žene, starije osobe i osobe sa invaliditetom. Dok kosovski Albanci uz ove tri gore identifikovane grupe dodaju i omladinu, kosovski Srbi identifikuju sebe, osobe sa invaliditetom i starije kao tri najranjivije grupe izložene diskriminaciji. Ispitanici iz ostalih manjina identifikuju RAE zajednicu, ostale manjinske zajednice i osobe sa invaliditetom kao prve tri grupe koje su izložene diskriminaciji.

Tabela 4.3: Grupe za koje se smatra da su najviše diskriminirane.

	Nacionalnost			
	K-Albanci	K-Srbi	Ostali	Ukupno
Žene/devojke	22,7%	1,3%	4,9%	20,4%
Deca	6,2%	1,9%	1,8%	5,7%
Mladi	14,4%	5,1%	6,7%	13,3%
Stara lica	18,0%	5,9%	5,3%	16,5%
Kosovski Srbi	0,5%	62,9%	3,1%	4,4%
Kosovski Albanci	7,1%	0,4%	4,9%	6,6%
Romi, Aškalije i Egipćani	4,0%	2,5%	34,2%	5,7%
Ostale zajednice (uključujući Bošnjake, Turke, Gorance i Crnogorce)	0,6%	1,1%	9,8%	1,1%
Lezbijke, gejevi, biseksualci i transeksualci	1,5%	2,5%	1,8%	1,5%
Osobe sa invaliditetom, uključujući one koji imaju dugoročne fizičke, mentalne, intelektualne ili čulne poremećaje	14,5%	7,0%	8,4%	13,7%
Ostali	2,3%	1,1%	1,3%	2,2%
Ne zna	5,8%	0,9%	6,7%	5,6%
Bez odgovora	2,4%	7,4%	11,1%	3,3%

Pored toga, ispitanici su zamoljeni da identifikuju socijalne tenzije koje postoje između određenih socijalnih grupa na Kosovu. Prve tri grupe između kojih postoje najveće tenzije prema rezultatima istraživanja su vlada i opozicione partije, rukovodstvo i radnici, bogati i siromašni zajedno sa različitim etničkim grupama. Na drugoj strani, prve tri grupe sa najmanje ili bez tenzija uopšte su različite verske grupe, stariji i mladi, i muškarci i žene.

Grafikon 4.7: Tenzije između određenih socijalnih grupa

POGLAVLJE 5

Projekat „Javni puls“ će počevši sa ovim izveštajem ponuditi prostor dobrovoljnim doprinosiocima koji izraze spremnost da analiziraju ispitivanje javnog pulsa i da pruže kratku analizu za konkretne teme. Ovo poglavlje je prvi doprinosilac koji pruža analizu poglavlja o zdravstvu. Analiza i podaci dati u ovom poglavlju ne odražavaju analize i podatke UNDP-a ili USAID-a.

Socijalne odrednice (determinante) zdravstva na Kosovu

Fatime Arenliu Ćosaj MD, MPH

Kvalitet individualnih zdravstvenih usluga može da poboljša preživljavanje i prognozu nekih bolesti opasnih po život. Obrazloženje je da se ljudi razbole i ako dobiju najbolju moguću dijagnozu, lečenje i oporavak onda se oporave. Ali šta se dešava sa onima koji ne mogu da se oporave zbog socijalnih i ekonomskih uslova u kojima žive. Sa ciljem da objasni kako životni uslovi „uđu pod kožu“ i izazovu bolest, na osnovu nalaza nedavnih istraživanja i postojećih relevantnih podataka, poglavlje analizira kako glavni problemi utiču na zdravlje na Kosovu.

Pitanja kao što su nezaposlenost, siromaštvo i korupcija i dalje ostaju glavni problemi sa kojima se građani Kosova suočavaju. Iz perspektive javnog zdravlja njihovo rangiranje se odnosi na važne socijalne odrednice¹ zdravlja jer odražavaju osetljivost zdravlja za ekonomsko i socijalno okruženje. Poglavlje ukratko pokriva znanje o efektima socijalnih determinanti zdravlja i navodi da nacionalna debata o zdravlju treba da ide van okvira pružanja pr pristupa zdravstvenim uslugama.

Zašto treba da brinemo o socijalnim determinantama zdravlja na Kosovu?

Podaci o morbidnosti i mortalitetu na Kosovu su nedovoljni i slabi, oni ne mogu da se kategorišu prema socijalno-ekonomskom statusu. Stoga smo mi ograničeni u dokumentovanju razlika uočeni u zdravstvenom statusu grupa stanovništva prema njihovim prihodima i drugim relevantnim varijablama. U većini slučajeva² istraživači ne mogu da dokumentuju da većina grupa u nepovoljnom položaju ima najlošije zdravlje i najveću izloženost faktorima rizika štetnim za zdravlje³.

Socijalne determinante zdravlja prema SZO-u su uslovi u kojima su ljudi rođeni, u kojima žive, rade i stare. Ovo je veliki dokaz da se najvažniji problemi u grafikonu 5.1 direktno ili indirektno odnose na zdravlje u smislu socijalnih determinanti. Nalazi istraživanja pokazuju da su građani Kosova uglavnom zabrinuti zbog nezaposlenosti, siromaštva, korupcije, nakon čega sledi snabdevanje električnom energijom, i cene, kao i sudbina nestalih osoba. Prema grafikonu 5.1 zdravlje je stavljeno na dno najvažnijih prioriteta.

1 Ispitivanje nalaza najvažnijih problema i socijalne determinante zdravstva su međusobno dopunjive u smislu ovog poglavlja.

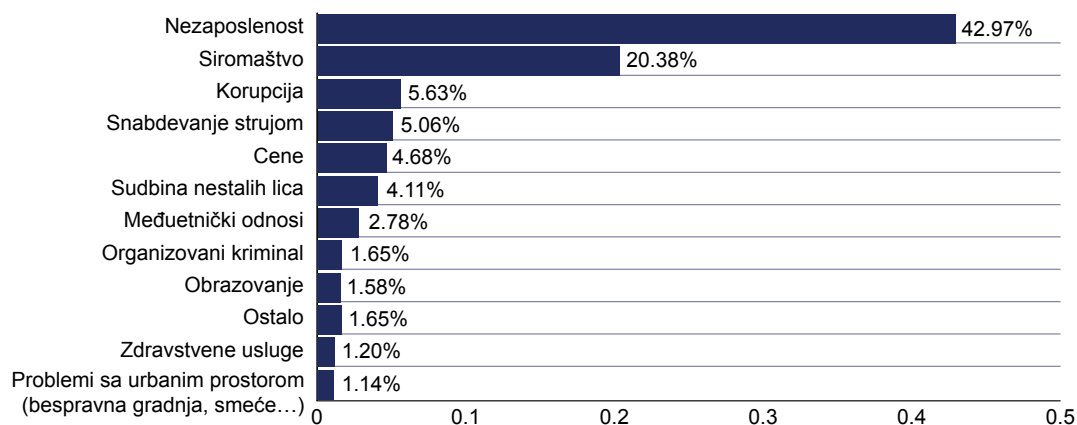
2 Osim za dobro dokumentovano i analizirano obuhvatanje imunizacije i trovanja olovom podaci su uglavnom prikupljeni od strane međunarodnih organizacija kao što su SZO, UNICEF, UNFPA, CDC.

3 Marmot, M. (1999), 'Solidne činjenice: socijalne determinante zdravlja', Australijski žurnal za promociju zdravlja, tom. 9, br. 2, str. 133–9.

Zdravlje počinje od kuće, obdaništa, škole, radnog mesta, susedstva i zajednica. Kako bi ostali zdravi, pojedincima je potrebno adekvatno stanovanje, hrana, imunizacija, testiranje, da budu aktivni i da posećuju lekara kada je neophodno. Posećivanje lekara za dobijanje zdravstvenih usluga je jedna ali ne i jedina determinanta zdravlja. To pokazuje da tok aktivnosti za održavanje/poboljšanje zdravlja ide van okvira zdravstvenog sektora. Umesto da budu zabrinuti samo individualnim kontekstom ili faktorima zdravstvenih usluga, koncept poboljšanja zdravlja na Kosovu treba da dodatno razmotri kontekst širih javnih politika i ekološki, grupni, porodičnih i uticaja zajednica.

Najvažniji problemi koje su utvrdili ispitanici se smatraju veoma relevantnim socijalnim determinantama zdravlja i pokazuju da samo zdravstvene usluge ne mogu da poprave zdravstveni status stanovnika Kosova. Štaviše, zdravstvene institucije ne funkcionišu u izolaciji, one odražavaju aktuelni politički, ekonomski i socijalni kontekst u koje deluju. Socijalne determinante zdravlja odražene u grafikonu 5.1 mogu da se poprave jer na njih utiču izbori politike i kasnije raspodela moći, novca i resursa na nacionalnom i lokalnom nivou.

Grafikon 5.1 Najvažniji problemi na Kosovu

Nezaposlenost

Prema SZO-u⁴ zdravlje i blagostanje se povećavaju preko bezbednosti radnog mesta. Više smrtnih slučajeva i prevmemene smrti nastaje sa većim stopama nezaposlenosti. Nezaposlenost je navedena kao najprioritetniji problem. Ovo odražava tekuće promene u ekonomiji i tržištu rada što je povećalo osećanja o nesigurnosti radnog mesta. Stoga je nezaposlenost poznata kao karakteristika koja stavlja zdravlje u rizik. Zdravstveni efekti nezaposlenosti počinju čak i pre gubitka posla, kada ljudi oseće da im je posao ugrožen. Zdravstveni efekti nezaposlenosti su povezani sa psihološkim posledicama i finansijskim problemima koje nosi. Dokazi SZO-a iz niza zemalja pokazuju da nezaposlena lica i osobe koje od njih zavise trpe značajno veći rizik od prevmemene smrti. Kako nezaposlenost potraje i postane dugoročna ona postaje i hronični uzrok stresa koji povećava bolest i korišćenje zdravstvenih usluga.⁵

Nezaposlenost je odabrana kao najprioritetniji problem od strane ispitanika što odražava činjenicu da Kosovo ima najveću stopu nezaposlenosti u regionu. Procenjuje se da je oko 45 procenata radne snage nezaposleno. Stopa nezaposlenosti među mladima je 73 procenata a među ženama 81

4 SZO Evropa. 2003. Socijalne determinante zdravlja. Solidne činjenice, drugo izdanje

5 SZO Evropa. 2003. Socijalne determinante zdravlja. Solidne činjenice, drugo izdanje

procenat. Tržište rada se takođe povećava svake godine za oko 30.000 novih svršenih diplomaca koji se prijavljuju u službe za zapošljavanje⁶. Imajući u vidu veličinu problema i njegov uticaj, nezaposlenost na Kosovu bi trebalo da se smatra najvažnijim socijalnom determinantom zdravlja, sa svojim dugoročnim efektima.

Kako bi se bavile ovim pitanjem, relevantne javne politike treba da imaju tri cilja, prema SZO-u: sprečavanje nezaposlenosti i nesigurnosti radnog mesta; smanjenje teškoća koje se javljaju prilikom nezaposlenosti; i vraćanje ljudi na sigurna radna mesta⁷.

Imajući u vidu dostupne resurse, nedavni izveštaj o humanom razvoju preporučuje sledeće aktivnosti kako bi se postiglo gore pomenuto: reorijentisati ekonomski rast ka održivom jačanju tržišta rada; povećati uključujući rast i produktivnost u ruralnim sredinama; opremiti ugrožene grupe dostojnim radnim mestima; usmeriti socijalnu zaštitu ka socijalnom uključivanju i poboljšati ciljanje; jačanje ciljanih intervencija na Kosovu za RAE i žene; promocija ekonomskih prilika za regione u nepovoljnom položaju⁸.

Zdravstvena nejednakost⁹

Prema našim nalazima, siromaštvo je jedan od najvećih problema sa kojim se Kosovo danas suočava (grafikon 5.1). Slab socijalno-ekonomski kontekst utiče na zdravlje tokom celog života, i preko materijalnih i psiholoških uzroka odraženih u većini bolesti i uzroka smrti.

Prihod je jedna od najvažnijih socijalnih determinanti zdravlja. Trenutno ne postoje podaci kojima bi se izmerila širina i opseg zdravstvene nejednakosti na Kosovu.

Prema Svetskoj banci, procenjuje se da je oko 15 procenata stanovnika ekstremno siromašno¹⁰ dok oko 45 procenata prijavljuje nivo potrošnje ispod linije siromaštva, koja je utvrđena na 43 evra mesečno za odraslu osobu¹¹. Ove stope siromaštva su veoma visoke u poređenju sa susednim zemljama i prema Svetskoj banci, nisu se promenile tokom vremena¹². Najveća učestalost siromaštva je među većim domaćinstvima, domaćinstvima u kojima su žene nosioci domaćinstva, domaćinstva u kojima nosilac ima niži stepen obrazovanja, 70 procenata svih siromašnih se smatra ili nezaposlenim ili neaktivnim.¹³ Prema istom izveštaju, kvalitet vode i kvalitet zdravstvenih usluga su niži u seoskim sredinama. U nedostatku podataka o zdravstvenoj nejednakosti, imajući u vidu podatke Svetske banke, ne možemo da ignorišemo da neke grupe kosovskog društva¹⁴ imaju manje šanse da postignu svoj puni zdravstveni potencijal kao posledica njihovog života. Stoga oni ne bi trebalo da budu okrivljeni za svoj loš zdravstveni status jer postoje mnoge prepreke u njihovim svakodnevnim životima koje ih sprečavaju da prate određene zahteve kako bi ostali zdravi.

Zdravstvena nejednakost može da se eliminiše pružanjem razloga ljudima da ulažu u svoje dugoročno zdravlje. Ovo može da se učini pružanjem izgleda za minimalnu bezbednu budućnost, obrazovanjem, sigurnim zaposlenjem sa dostojnom platom. U kontekstu Kosova ovo može da se uradi povećanjem produktivnosti seoskih sredina i poboljšanjem veština radne snage¹⁵. Pored toga, socijalne politike bi trebalo da efikasnije ciljaju one koji imaju potrebe i smanjenje stepena neuspeha u obrazovanju. Štaviše,

6 UNDP Kosovo. 2011. Izveštaj o humanom razvoju na Kosovu 2010: Socijalno uključivanje.

7 SZO Evropa. 2003. Socijalne determinante zdravlja. Solidne činjenice, drugo izdanje

8 UNDP Kosovo. 2011. Izveštaj o humanom razvoju na Kosovu 2010: Socijalno uključivanje.

9 Razlike konkretne za stanovništvo u prisustvu bolesti, zdravstvenim ishodima, ili pristupu zdravstvenoj zaštiti

10 Pojedinci koji imaju poteškoća da zadovolje svoje osnovne nutritivne potrebe

11 2002. godine cene su utvrđene na 43 evra mesečno za odraslu osobu

12 WB.2007. Procena siromaštva na Kosovu.

13 WB.2007. Procena siromaštva na Kosovu.

14 Zdravstvena nejednakost prema etničkoj pripadnosti za zajednicu RAE je dokumentovana od strane SZO-a i drugih međunarodnih agencija koje rade na Kosovu

15 WB.2007. Procena siromaštva na Kosovu.

građani bi trebalo da se ohrabre da aktivno učestvuju u socijalnom, ekonomskom i životu zajednice.

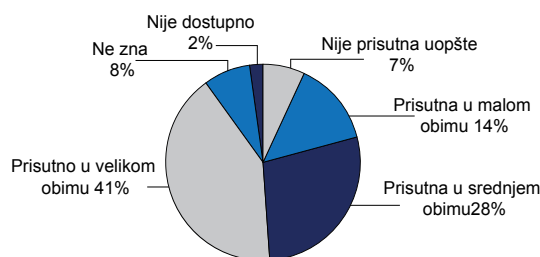
Javne usluge, uključujući zdravstvo – mišljenje o korupciji i zadovoljstvo

Korupcija se danas smatra globalnim javnim zlom i ometanjem dobre uprave i razvoja¹⁶. S tim u vezi, postoji sve više dokaza da korupcija ima veliki negativan uticaj na blagostanje ljudi što je izmereno Indeksom humanog razvoja¹⁷, što dovodi do slabijeg rasta, smanjenja nivoa opredeljivanja javnog budžeta i promocije nejednakosti, pa samim tim i slabijeg zdravlja¹⁸.

Korupcija u drugim sektorima može da bude pitanje postizanja određenog nivoa moći ili ambicije, korupcija u zdravstvenom sektoru može biti pitanje života i smrti, naročito siromašnih ljudi, ona može da utiče na pristup, kvalitet, delotvornost i samim tim jednakost zdravstvenih usluga. Zdravstveni sistem je naročito podložan korupciji zbog prirode zdravstvenih usluga kao što su nesigurnost za dijagnozu i lečenje, asimetrija informacija¹⁹ između lekara i pacijenta, povećani broj aktera jer pružaoci zdravstvenih usluga olakšavaju korupciju opstruiraju odgovornost²⁰.

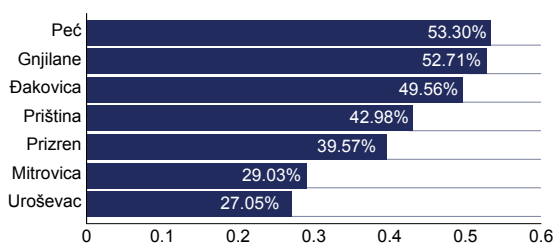
Prema nalazima nedavnog ispitivanja, 83% ispitanika smatra da postoji korupcija u bolnicama na Kosovu, a 41% njih misli da postoji korupcija u velikom obimu u bolnicama, grafikon 5.2.

Grafikon 5.2 Mišljenja u vezi sa korupcijom na Kosovu – zdravstvena zaštita - bolnice

Polovina ispitanika u Peći i Gnjilanu misli da u regionalni bolnicama u Peći i Gnjilanu postoji korupcija u visokom obimu, nakon čega sledi Đakovica (49.6%), Univerzitetsko-klinički centar Kosova (43%), regionalna bolnica u Prizrenu (39.6%), regionalna bolnica u Mitrovici (29%) i bolnica u Uroševcu (27.1%) grafikon 5.3.

Grafikon 5.3 Mišljenje o korupciji u bolnicama unutar regiona ispitanika

Ne postoje velike razlike u mišljenju u vezi sa prisustvom korupcije prema starosnim grupama, polu i naselju. Sedamdeset pet procenata starosne grupe od 31 do 36 godina i 87 procenata starosne grupe od 25 do 30 godina, smatra da postoji korupcija (u velikom, srednjem i malom obimu) u bolnicama, Tabela 5.1.

16 Odeljenje za međunarodni razvoj. 2010. 'Kako primetiti korupciju u zdravstvenom sektoru'

17 Kombinuje ekonomske aspekte sa nekim najvažnijim socijalnim; zdravstvo i obrazovanje.

18 M. Mutašcu. D.C.Đanuleđiu (2010) 'Korupcija i socijalna zaštita u 27 zemalja EU' *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 12(1), 2010

19 Informacije nisu podeljene jednako među akterima u zdravstvenom sektoru

20 Odeljenje za međunarodni razvoj. 2010. 'Kako primetiti korupciju u zdravstvenom sektoru'

Tabela 5.1. Mišljenje o obimu korupcije u kosovskim bolnicama prema starosnim grupama

	Starosna grupa					Total
	18-24	25-30	31-36	37-45	>=46	
Ne postoji korupcija	4.2%	6.0%	12.2%	6.6%	8.1%	7.1%
Prisutna je u malom obimu	13.6%	16.3%	16.8%	12.8%	13.1%	14.0%
Prisutna je u velikom obimu	33.2%	24.7%	20.9%	27.9%	28.7%	28.1%
Prisutna je u velikom obimu	39.6%	46.0%	37.2%	46.2%	37.4%	40.7%
Ne zna	8.0%	5.1%	11.7%	4.5%	8.5%	7.6%
Nije dostupno	1.4%	1.9%	1.0%	2.1%	4.2%	2.5%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

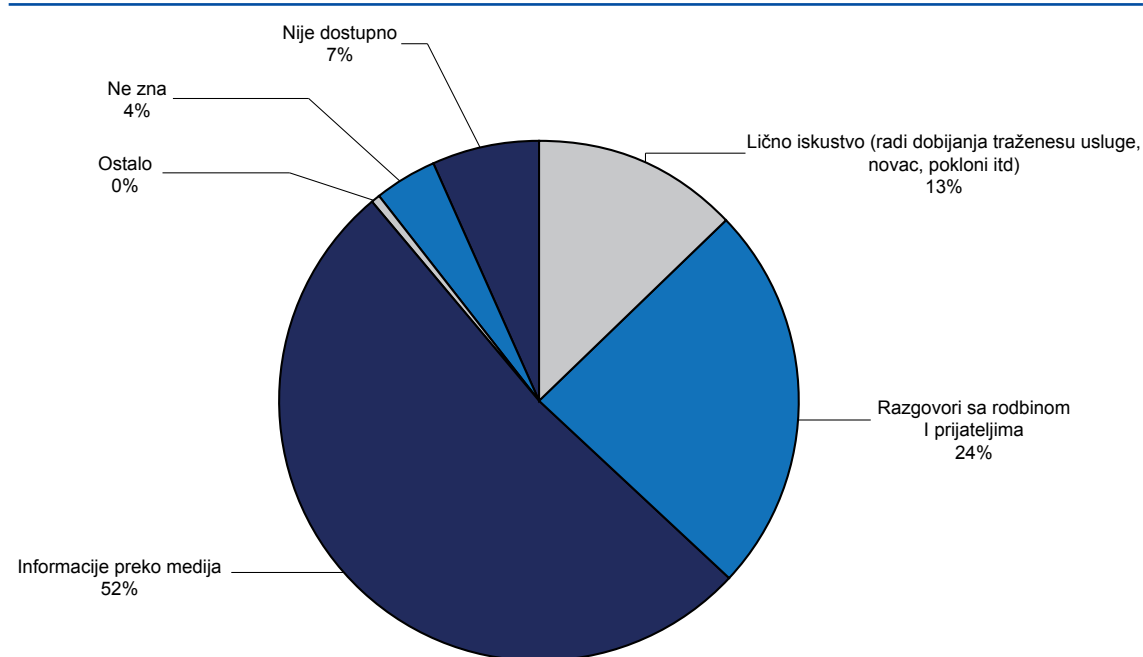
I muškarci (83%) i žene (82.6%) smatraju da postoji korupcija (u velikom, srednjem i malom obimu) u kosovskim bolnicama, dok oko 84 procenata ispitanika koji žive u urbanim i 81 procenat ispitanika koji žive u ruralnim sredinama smatra da postoji korupcija (u velikom, srednjem i malom obimu) u kosovskim bolnicama.

Prema etničkoj pripadnosti, 85,4 procenata kosovskih Albanaca, 51,3 procenata kosovskih Srba i 76,4 procenata pripadnika drugih zajednica smatra da postoji korup-

cija (u velikom, srednjem i malom obimu) u kosovskim bolnicama.

Polovina (51,9%) ispitanika je napomenulo mišljenje da je mišljenje o prisustvu korupcije zasnovano na informacijama koje su dobili preko medija, dok je skoro četvrtina (23,5%) prijavilo da je mišljenje zasnovano na razgovorima sa rođacima; a više od jedne desetine (13,3%) je imalo lična iskustva kada im je tražen novac, poklon, itd. kako bi dobili javnu uslugu (grafikon 5.4).

Grafikon 5.4 Izvori za ocenjivanje stepena korupcije

Oko jedne desetine (12,8%) ispitanika je potvrdilo da su se suočili sa situacijom kada su javni službenici uslovlili pružanje usluga za njih ukoliko ne daju mito, poklon ili drugu uslugu. Od onih koji su se suočili sa uslovljavanjem, skoro polovina (48,2%) je dalo mito, poklon ili drugu uslugu javnom službeniku kako bi dobili uslugu. Kada su isti ispitanici upitani da otkriju usluge za koje su dali mito, poklon ili drugu uslugu, polovina njih 51,8% je oklevalo da odgovori; dok je 32,9% prijavilo da je to bilo za zdravstvene usluge u bolnicama.

Od onih koji su dali mito, više od polovina (63%) su bili muškarci a 35% žene. Većina mita (25,85%) je dato u starosnoj grupi od 37-45 godina, dok je starosna grupa od 31 – 36 godina dala najmanje (10,92%).

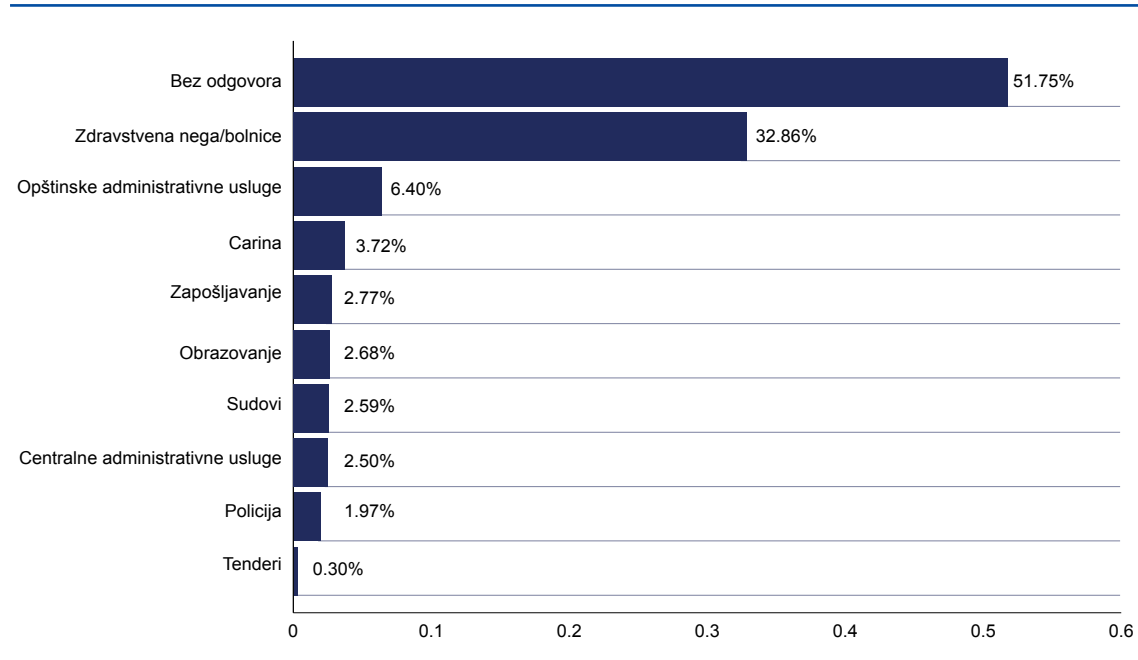
Od onih ispitanih u istraživanju skoro 4% ispitanika je prijavilo da su dali mito, poklon ili drugu uslugu za dobijanje usluge u zdravstvenom sektoru. Učestalost uslovljavanja je najviša u Peć i Prizren (za detalje vidite tabelu 5.2).

Tabela 5.2. Učestalost mita po regionu.

Region	Procenat onih koji su dali mito, poklon ili drugu uslugu u zdravstvenom sektoru
Priština	1.4%
Mitrovica	4.4%
Prizren	4.6%
Peć	5.1%
Uroševac	0.0%
Gnjilane	1.6%
Kosovo	4.2%

Od onih koji su dali mito, više od jedne trećine (36%) radi u privatnom sektoru, više od jedne četvrtine (26%) je nezaposleno i traže posao, a manje od 10% radi u javnom sektoru (9%), 9% su bili đaci, 7% domaćice, ostali (5%), penzioneri (2%) i nezaposleni koji ne traže posao (2%).

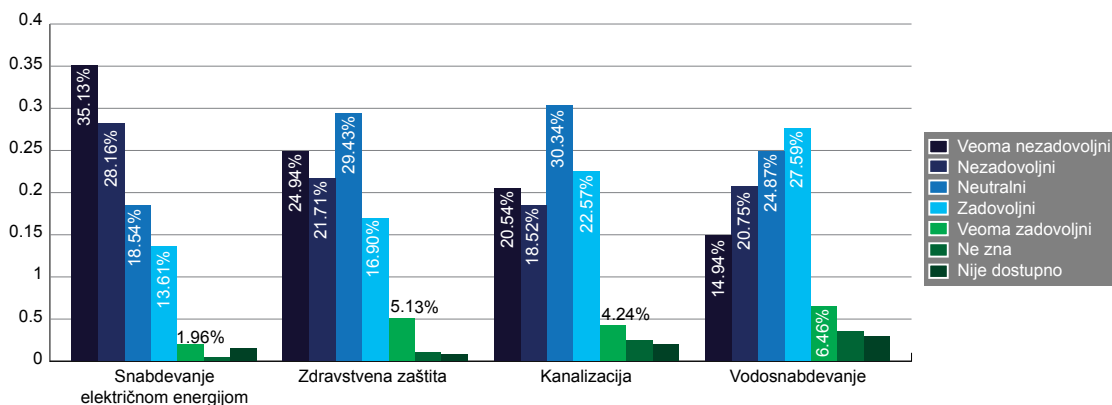
Grafikon 5.5 Raspodela prijavljenog mita za pružanje usluga

Usluge snabdevanja električnom energijom (63,3%), nakon čega sledi zdravstvena zaštita (46,6%), vodosnabdevanje (34,7%)

i kanalizacija (39,1%) su usluge kojima su ispitanici najmanje zadovoljni na Kosovu.

Grafikon 5.6 Učinak javnih službi i komunalnih preduzeća (sa najvećim stepenom nezadovoljstva(na Kosovu

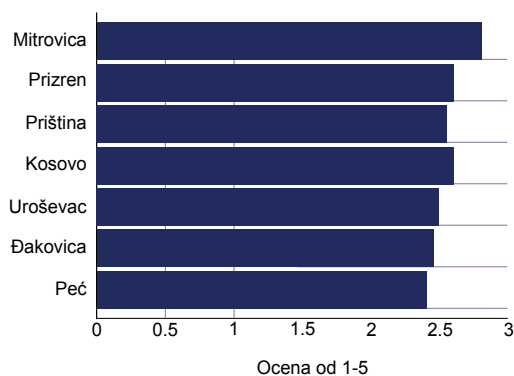

Najveći nivo nezadovoljstva javnim uslugama (grafikon 5.6) je povezan za 36% domaćinstava bez pristupa najmanje jednoj usluzi, kao što su vodovod, kanalizacija i struja²¹. Interesantno je da zdravstvo ima neverovatnu osetljivost za ove usluge, stoga one predstavljaju socijalne determinante zdravlja. Imajući u vidu demografski potencijal Kosova²² one mogu poslati važnije na duži rok.

Kada se analizira stepen zadovoljstva zdravstvenim uslugama kao kontinuirana promenljiva sa jedinicom kao veoma nezadovoljavajućom i peticom kao veoma zadovoljavajućom za zdravstvene usluge na Kosovu, kosovski prosek je 2,5. Starosna grupa od 31-36 godina pokazuje 2,88 najveći nivo zadovoljstva u poređenju sa najnižim rezultatom od 2,40 koji je pokazala grupa od 25-30 godina. Najniži nivo zadovoljstva zdravstvenom zaštitom od 2,39 je u Peći, nakon čega sledi Đakovica sa 2,46; Gnjilane 2,47; Uroševac 2,50; Priština 2,51; Prizren 2,62; i Mitrovica sa najvišom ocenom od 2,77 (grafikon 5.7). Ljudi koji žive u seoskim sredinama imaju stepen zadovoljstva od 2,62 u poređenju sa onima koji žive u urbanim sredinama sa 2,48. Žene su manje zado-

voljne uslugama zdravstvene zaštite sa 2,46 u poređenju sa muškarcima koji su zadovoljniji sa ocenom 2,62.

Grafikon 5.7 Mišljenje o stepenu zadovoljstva uslugama zdravstvene zaštite prema regionu

Prema podacima ispitivanja, oni koji su nezaposleni i traže posao imaju najniži stepen zadovoljstva zdravstvenim uslugama sa 2,32; nakon čega slede penzioneri sa 2,39; i domaćice sa 2,46. Dok kategorija onih koji su zaposleni s vremena na vreme sa 2,39 pokazuje najviši stepen zadovoljstva, nakon čega slede oni koji rade u javnom sektoru sa 2,78; studenti/đaci 2,72; nezaposleni koji traže posao 2,63; i nezaposleni koji rade u privatnom sektoru 2,50.

21 UNDP Kosovo 2011. Izveštaj o humanom razvoju na Kosovu 2010: Socijalno uključivanje.

22

Stepen zadovoljstva zdravstvenim uslugama se povećava sa povoljnijim predviđanjima prihoda porodice za narednih šest meseci. Oni koji imaju nepovoljnu prognozu pokazuju najniži nivo ocene sa 2,33 u poređenju sa onima koji imaju povoljnu prognozu sa 2,85.

Razumevanje stepena zadovoljstva sa zdravstvenim uslugama će dovesti do efikasnijeg pružanja zdravstvene zaštite preko pružanja potrebnih usluga. Razumevanjem istih, razmatranjem najpriuštivijih i dostupnih resursa dovešće do efikasnog pružanja zdravstvene zaštite.

Analiza podataka ispitivanja u vezi sa zadovoljstvom zdravstvenim uslugama pokazuje da je razumevanje stepena zadovoljstva zdravstvenim uslugama važno ali nije dovoljno da utiče na pristup zdravstvenim uslugama. Kako bi se uticalo na pristup zdravstvenim uslugama potrebno je da se primeni vladavina zakona i kontinuirano praćenje uključivanjem konkretnijih varijabli²³.

Zaključci

1. Najvažniji problemi utvrđeni od strane ispitanika se smatraju veoma bitnim socijalnim determinantnima zdravlja pokazuju da same zdravstvene usluge ne mogu da poprave zdravstveni status građana Kosova. Štaviše, zdravstvene ustanove ne mogu da funkcionišu u izolaciji, one odražavaju trenutni politički, ekonomski i socijalni kontekst u kojem deluju. Na socijalne determinante zdravlja utiču izbori politike i kasnije raspodela moći, novca i resursa na nacionalnom i lokalnom nivou; stoga mogu da se poprave.
2. Socijalne determinante zdravlja na Kosovu nisu široko shvaćene i prepoznati rad na informacionom sistemu za zdravlje treba da se intenzivira kako bi se pružile najbolje moguće osnove za dobro donošenje odluka u zdravstvenom sektoru.
3. Pitanje korupcije i uslovljavanja u zdravstvenom sektoru treba da dobije posebnu pažnju jer veliki broj smatra da postoji korupcija u velikom obimu u bolnicama a više od 4% ispitanika je prijavilo da su bili uslovljeni da daju mito, poklon ili neku drugu uslugu kako bi dobili zdravstvenu uslugu.
4. Nacionalna debata o zdravlju treba da ide van okvira pružanja pristupa uslugama.

23 Da deluju i saraduju kako bi uticale na korišćenje zdravstvenih usluga kao što su ranije utvrđivanje, omogućavanje i varijable potrebe

Zaključne primedbe sa sastanka fokus grupe

Jedinica UNDP Kosova za istraživanje i politiku je održala sastanak fokus grupe 3. avgusta 2011. kako bi se raspravljao o rezultatima istraživanja Javni puls.

Za vreme diskusije o rezultatima i metodologiji istraživanja javnog mnjenja iz juna 2011. učesnici u fokus grupi su raspravljali sledeća pitanja i doneli su sledeće zaključke:

- Ispitanici (uglavnom kosovski Albanci) su izrazili povećano nezadovoljstvo sa ekonomijom, ali su isto tako i optimistični u vezi sa izgledima ekonomskog razvoja i njihovog blagostanja. Ovo nalaže dalje istraživanje ovog pitanja kako bi se bolje razumeli razlozi koji stoje iza ovoga.
- Velika važnost porodičnih veza i mita prilikom zapošljavanja uopšte ne iznenađuje. Šta više, može se očekivati čak i veća važnost ovih faktora za zapošljavanje nego što je to iskazano u ovom istraživanju. Razlozi za važnost ovih faktora zaslužuju dalju razradu.
- Veliki broj „ne zna“ i „bez odgovora“ (graf. 8, kratak pregled) u vezi sa stavom srpskih ispitanika u vezi sa dijalogom Srbije i Kosova iziskuje dodatnu, dublju razradu.
- Pitanje o spremnosti ispitanika da učestvuju u protestima iz ekonomskih i političkih razloga iziskuje dodatnu specifikaciju u vezi sa inicijatorima protesta. Jedan od razloga bi mogao biti taj da bi ljudi bili manje spremni da učestvuju na protestima koje organizuju političke stranke dok bi više učestvovali u protestima koje organizuju NVO, individualni aktivisti, organizacije iz zajednice, itd.
- Iznenadujući rezultat je da 25% nezaposlenih ispitanika traži posao preko biroa za zapošljavanje.
- Faktori zapošljavanja (velika važnost

mita i porodičnih veza) su veoma loši za kosovsku budućnost i izgled evropske integracije.

- Bilo bi zanimljivo znati da li je znanje jezika osnova za diskriminaciju prilikom zapošljavanja.
- Kada se postavlja pitanje o osećaju bezbednosti na ulici zašto se ne postavi pitanje i o osećaju bezbednosti kod kuće?

Fokus grupa je takođe dala neke predloge u vezi sa temama i pitanjima koji mogu trenutno da utiču na javnost:

- Iz perspektive demokratizacije, bitno je obratiti pažnju na mišljenje ispitanika o tome da li bi Kosovo trebalo da sprovedi neposredne ili posredne predsedničke izbore.
- Debata oko garantovanih naspram rezervisanih mesta za manjine u Skupštini se treba takođe istražiti preko pitanja u istraživanju.
- Pitanja životne sredine moraju da predstavljaju dodatnu temu istraživanja.
- Iz perspektive međuetničkih odnosa, važno je da se pitanja koja se odnose na loša iskustva sa predstavnicima drugih etničkih grupa dodaju u upitnik istraživanja.

Učesnici u fokus grupi su identifikovali sledeće probleme kojima bi ispitivanje javnog mnjenja trebalo da posveti pažnju u sledećem istraživanju:

- Rezultati pregovora Kosova i Srbije.
- Da li će se nivo zadovoljstva sa premijerom i ostalim javnim ličnostima promeniti zbog događaja na severu Kosova.

Prema učesnicima fokus grupe, faktori koji mogu da izazovu alarmantni scenario na Kosovu uključuju:

- Problem severa Kosova: Pored dešavanja na severu Kosova, Vlada Kosova treba da bude pažljiva da ne dozvoli eskalaciju situacije u južnom delu zemlje, jer bi to moglo da izazove dublju krizu i ugrozi normalne međuetničke odnose u ostalim opštinama Kosova.
- Izbori: Kosovo treba da zadrži izborni sistem sa otvorenim glasačkim listama, ali treba da poveća broj izbornih okruga jer nastavljanje izbornih manipulacija može dodatno da umanjí izlazak birača i da smanji izgleda Kosova za ostvarivanje potpune demokratije.

Metodologija

Ovi rezultati su zasnovani na uzorku istraživanja javnog mnjenja koji je obuhvatio 1,580 građana Kosova starijih od 18 godina, oba pola, svih starosnih grupa i iz svih opština i regiona na Kosovu, obuhvatajući ruralne i urbane sredine. Uzorak je obuhvatio 827 kosovskih Albanaca, 528 kosovskih Srba i 225 kosovskih ne-srpskih majina (tj. Turaka, Bošnjaka, Goranaca, Roma, Aškalija, Egipćana). Višefazni metod uzorkovanja je korišćen kako bi se uokvirio uzorak. Ovo istraživanje je sproveo ENCOMPASS (Priština) tokom maja i juna 2011.

Aneks 1.

Pirsonov koeficijent uzajamne povezanosti je osjetljiv samo za linearni odnos između dve promenljive (koji može postojati čak iako je i jedna funkcija nelinearna sa drugom). Pirsonova uzajamna povezanost iznosi +1 u slučaju savršenog pozitivnog (rastućeg) linearnog odnosa (uzajamna povezanost), -1 u slučaju savršenog opadajućeg (negativnog) linearnog odnosa (uzajamna nepovezanost), a ostale vrednosti iznose između -1 i 1 u svim ostalim slučajevima, ukazujući na stepen linearne zavisnosti između promenljivih. Kako se bliži nuli tako postoji manje odnosa (bliže uzajamnoj nepovezanosti). Što je koeficijent bliži -1 ili 1, to je snažnija uzajamna povezanost između promenljivih. Ako su promenljive nezavisne, Pirsonov koeficijent uzajamne povezanosti je 0, ali to nije istinita jer koeficijent uzajamne povezanosti određuje samo linearnu zavisnost između dve promenljive. Na primer, pretpostavimo da je slučajna promenljiva X simetrično razdeljena oko nule, i da je $Y = X^2$. U tom slučaju X u potpunosti određuje Y, tako da su X i Y savršeno zavisni ali je njihova uzajamna povezanost nula; oni su uzajamno nepovezani. Međutim, u posebnom slučaju kada su X i Y zajedno normalni, uzajamna nepovezanost je jednaka nezavisnosti. Ako imamo niz od n merenja X i Y pisanih kao x_i y_i gde je $i = 1, 2, \dots, n$, onda se primer koeficijentata uzajamne povezanosti može iskoristiti za procenu Pirsonove uzajamne povezanosti r između X i Y. Primer koeficijenta uzajamne povezanosti se piše kao

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{(n-1)s_x s_y} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

gde su x i y primer značenja X i Y, a s_x i s_y predstavljaju primer standardnih devijacija X i Y. Ovo se takođe može napisati i kao:

$$r_{xy} = \frac{\sum x_i y_i - n \bar{x} \bar{y}}{(n-1)s_x s_y} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$

*Empowered lives.
Resilient nations.*

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA